

**MUNKÁNK,
EREDMÉNYEINK
1945—1975**

1945—1975.

Megjelent:

Magyarország felszabadulásának 30. évfordulójára

Kiadja:

az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztálya

1975

TARTALOMJEGYZÉK

1. Felszabadulás	5
2. Újjáépítés	14
3. Ipar I.	22
4. Ipar II.	29
5. Mezőgazdaság	33
6. Élelmiszeripar	42
7. KGST — 25 év	49
8. Életkörülmények I. (lakás)	56
9. Életkörülmények II. (egészségügy)	61
10. Oktatás	68
11. Művelődés I.	76
12. Művelődés II.	84

FELSZABADULÁS

(1. sz. tekerecs)

Már csaknem kétezer nap telt el 1939. szeptember elseje, a Lengyelország elleni fasiszta orvtámadás óta. Hatodik esztendeje tombolt a földkerekség legpusztítóbb háborúja. Európában, Afrikában, Ázsiában kilométerek ezreit tarolták végig az oda és vissza hullámozó frontok. A nem is olyan régen még világalomra áhító kalandorok csapatai fogcsikorgatva hátráltak vereségről-vereségre. A Szovjetunió győzelmes Vörös Hadserege már szinte hazája valamennyi városából és falujából kiűzte a betolakodókat. Megpecsételődött a Harmadik Birodalom sorsa.

Finnország fegyverszünetet kért és kapott a Szovjetuniótól. Románia kapitulált. Antonescu diktatúráját megdöntötték, új kormány alakult, amely hadat üzent a náci Németországnak. Kitört a szlovák nemzeti felkelés. Bulgáriában a kommunisták vezette antifasiszta erők vették át a hatalmat és a Vörös Hadsereg oldalára sorakoztak fel fegyvereikkel. Gyorsan peregtek az események, amikor beköszöntött a történelmi pillanat: magyar földre léptek az első szovjet katonák.

1—2. kép

Battonya délkeleti szegélyén, a Tornyai úton dübörgött végig 1944. szeptember 23-án a 18. harckocsizó hadtest felderítő szakaszának három páncélosa, amely azután a közeli erdőben foglalt el megfigyelő állást.

3. kép

Hitler október 12-re tűzte ki a Cigánybáró-hadművelet megkezdésének napját. A németek ezzel szerették volna még a tél beállta előtt a déli Kárpátok mögé visszaszorítani a szovjet csapatokat, hogy időt nyerjenek zirlált soraik rendezésére. Október 6-án azonban elsőprő

erejű támadásba lendült a Vörös Hadsereg és megkezdte Magyarország felszabadítását.

4. kép

Az offenzíva első napján száz kilométer szélességben morzsolták fel az ellenség védelmi vonalát és 210 magyar várost és falut szabadítottak fel a Nagy Októberi Szocialista Forradalom országának katonái.

5. kép

A Szovjetunió vezetői az előzetes fegyverszünet megkötése után időt hagytak Horthyéknak a megállapodás végrehajtására. Malinovszkij marsall október 11-i hadparancsa például megállította a Tiszán már átkelt szovjet egységeket. A nemzetvesztő magyar kormány azonban ezúttal sem élt a lovagias lehetőséggel, pedig ha eleget tesz önként vállalt kötelezettségeinek és a németek ellen fordítja hadseregét, már december végén, január elején Bécs alatt harcolhattak volna ezek a Budapest felszabadítására induló szovjet katonák.

6. kép

A hitleristák Magyarország feláldozásával és kifosztásával próbálták menteni magukat. Budapest köré hármas gyűrűt vontak, de ez sem segített rajtuk, csapataik a 2. és a 3. Ukrán Front harapófogójába kerültek. Ekkor ismét a pusztítást, az esztelen vérontást választották: meggyilkolták Steinmetz és Osztapenko kapitányt, az emberiség üzenetével fegyvertelenül és fehér zászlóval útrakelt szovjet parlamentereket.

7. kép

A felszabadult országrészben már megszületett a magyar nép demokratikus hatalma, amikor megkezdődött Budapest ostroma. A Vörös Hadsereg parancsnokainak, köztük Malinovszkij marsallnak, dönteniük kellett: nehéztüzérséggel törik-e meg a majdnem kétszáz ezer körülrzárt fasiszta ellenállását, vagy pedig lépésről-lépésre, házról-házra szabadítsák fel a magyar fővárost.

Lemondtak a felsorakozott nehéztüzérség bevetéséről, mert kímélni akarták Budapestet és a pincékbe zártan kiszolgáltatott békés lakosságát.

8. kép

Pest lakói már január 18-án fellélegezhetnek, de Budán csak február 13-án ért véget a német megszállók és nyilaskeresztes bérenceik ámokfutása, amelynek nyomában vádirattal felérő pusztulás maradt.

9. kép

Most még visszatért a járőr és a pihenő perceiben a tangóharmonika is előkerült, mintegy bizonyágul arra, hogy az egyik legtermészetesebb emberi érzés, a bizakodás, az életöröm. Ez azonban nem feledtetheti velünk, hogy 1944 őszétől 1945 tavaszáig több mint 140 ezer szovjet katona áldozta életét népünk szabadságáért.

10. kép

Maradandó, személyes élménye a harminc évvel ezelőtti gyermekeknek és szüleiknek, hogy a gyermekek láttán különösen könnyen meglágyultak a harcokban edzett katonaszívek. Annak idején sokan ebből érezték, értették meg, hogy valóban nem hódítóként, hanem felszabadítóként érkezett hozzánk a Vörös Hadsereg.

11. kép

A háború, a fasiszta terror és a deportálások hatszáz-ezer halottját gyászolták a családok és a szó szoros értelmében romjaiból kellett újjáteremteni az egész országot. Nemzeti Vagyonunk negyven százaléka elpusztult, s a húszmilliárd aranypengőt is meghaladta az anyagi kár. Ennek megrendítő emléke a hullámsírban heverő hidak képe, amelyeket a menekülő fasiszták robbantottak fel.

12. kép

Ma már nevével is, törékeny szerkezetével is megmosolyogtat bennünket a Mancsi híd, de 1945-ben ez volt

az első tartós kapocs a felszabadult Pest és Buda között. A főváros lakói legalább akkora izgalommal várták, hogy parttól-partig érjen a szovjet utászok pontonjainak sora, mint amilyenel nem egészen két évtizeddel később azt figyelték, hogy milyen lesz Budapest új Erzsébet-hídja.

13. kép

Ide vezetett a fehérterror, a Horthy-fasizmus negyedszázada, a magyar és a német nagytőke politikai és katonai cinkossága. Megsérült az ország 360 ezer lakóháza és Budapest épületeinek több mint kétharmada.

14. kép

Egyedül a kommunisták látták előre a kibontakozás útját és távlatait. Az MKP 1944. november 30-án, az első országrészek felszabadulásával egyidejűleg világos programot terjesztett elő a magyar nép minden alkotó erejének összefogására, Magyarország demokratikus újjáépítésére és felemelkedésére.

15. kép

Az élet újra a pusztulás fölé kerekedett. Előbújtak balyuikkal, sápadt, vézna gyerekeikkel a pincelakók és elindultak, hogy födelet keressenek a fejük fölé, és hosszú idő után először rettegés nélkül, mélyet szipantsanak a friss, tiszta levegőből.

16. kép

A rend és szervezettség első elemeit a szovjet község- és városparancsnokok vitték a települések életébe. Segítettek a legégetőbb gondok megoldásában, majd magyar kézbe adták a helyi irányítást. A kommunisták kezdeményezésére és vezetésével megalakultak az első népi szervek, amelyekben már a későbbi nemzeti bizottságok formálódtak.

17. kép

A munkások hozzáláttak, hogy feltámasszák romjaikból az üzemeket és az erőműveket. Hóban, fagyban, tíz körömmel, sokszor fizetés nélkül mentették a gépeket és más értékeket, és nem egyszer ezermesteri találmányossággal pótoltak egy-egy hiányzó alkatrészt.

18. kép

Megalakultak az első üzemi bizottságok, amelyek megszervezték és irányították a helyreállítást és megvalósították a termelés munkásellenőrzését. Védtek a dolgozók érdekeit, elűzték a visszaszivárgó nyilasokat, ellenőrizték az értékesítést, sőt még élelmiszer-beszerzéssel is foglalkoztak. Babot, burgonyát, lisztet, zsírt, cukrot helyettesítő melaszt hoztak vidékről a szovjet parancsnokságtól kapott autókon és bevezették a termelésbeni ellátást, hogy enyhítsék a terhek zömét hordozó munkások nélkülözését.

19. kép

Budán még véres harcok dúltak, amikor Pesten már megjelentek a kommunista párt első felhívásai és egymás után alakultak a kerületi pártszervezetek. Az illegális negyedszázada után néhány hónappal már tízezreket tömörített a Magyar Kommunista Párt, 1945 májusára pedig a 150 ezret is elérte tagjainak száma.

20. kép

Föld! Kenyér! Szabadság! Földet a parasztságnak! Kenyeret a munkásságnak! Szabadságot a népnek! Budapestben is szenvedélyes demonstrációk tanúsították, hogy a nemzeti újjászületésért vívott küzdelem első pillanatától a dolgozó tömegek valódi érdekeit és követeléseit fejezték ki a kommunista párt harci céljai.

21. kép

A visszavonuló fasiszták a vasúti sínhálózat 40 százalékát tették használhatatlanná és nyugatra hurcolták a vagonpark háromnegyedét, az üzemképes mozdonyok

kétharmadát és a gépkocsik nagy többségét. A gyárak azonban anyagot, a város élelmet, a falvak ekét, ásót, kapát, egyszóval iparcikkeket vártak. Sürgősen helyre kellett állítani az ország vérkeringését.

22. kép

Rendkívüli tetteket követelt a rendkívüli helyzet. Önkéntes munkások serege népesítette be az ágyú és bomba szabdalta pályaudvarokat, vasúti töltéseket, hogy mielőbb elindulhassanak az első szerelvények.

23. kép

A krónikások feljegyezték, hogy 1945 februárjában már ötezren dolgoztak Csepelen a WM-ben és 2500-an kezdtek 10—12 órás műszakokat a MÁVAG-ban. Napjaink legkorszerűbb Diesel-mozdonyainál is többet ért akkor útrakészen egy-egy ilyen szénnel, fával fűtött, gőzzel hajtott matuzsálem.

24. kép

Az új Magyarország megteremtéséért kibontakozott küzdelem egész embert kívánó ütközetei zajlottak a berobbantott, vízzel elöntött bányák mélyén vagy a zajló folyók fölött. És meghátrálni nem lehetett: mind több szenet sürgetett az ipar, a közlekedés, fűteni kellett az iskolákat, a kórházakat és össze kellett kötni a partokat.

25. kép

Irdatlan erő roppantotta gyufaszál módjára össze ezt az ácsolatot, de ezek a férfiak mégis bátran szembeálltak vele. Nem futamodtak meg, pedig állandó veszélyben forgott az életük. Joggal érezték úgy, hogy csatát nyertek, amikor egymás után küldhették felszínre a megrakott csilléket.

26. kép

A meddőt és a szenet szállító csilléknek is emberek feszültek. Ritkán jóllakott, rongyos bányászok és mel-

lójuk szegődött gyerekek, akik kiséítőként, a fel-
színen kezdtek ismerkedni leendő szakmájukkal.

27. kép

A nyilas rémuralom és a német megszállás végére éhínség fenyegette Budapestet. Gyors segítség kellett. Ennek is a kommunista párt állt az élére. Megszervezte, hogy a falvak népe a szállítási nehézségek ellenére is élelmiszert küldjön a főváros lakóinak. Ezzel egyidejűleg — ugyancsak a kommunisták kezdeményezésére — budapesti gyerekek ezreit fogadták be néhány hónapra a vidéki családok otthonaiba.

28. kép

Az önkéntes adományok nem tudták pótolni a hiányokat. Ekkor ismét megmutatkozott a Szovjetunió nagylelkűsége. A gondok láttán 1500 vagon gabonát, 300 vagon húst és 200 vagon cukrot bocsátott a magyar kormány rendelkezésére.

29. kép

A Gizella malomban örölt szovjet búzából, amelyet csak kis részben egészített ki a vidéki felhozatal, áprilisban már napi 10 deka kenyér jutott fejenként a főváros egymillió lakójának, május elsejétől pedig 15 dekára emelheték a fejadagot. Ez legalább olyan nagy dolog volt a közellátásban, mint amilyen sokat ért nyersanyagra éhes textiliparunk számára az első szovjet gypotszállítmány.

30. kép

Manapság a Szajuz úrhajók mása és a holdjáró vonz annyi nézőt, mint ahányan 1945-ben kíváncsiak voltak ezekre a teherautókra, amelyek technikai érdekességek helyett egyszerűen azzal szolgáltak rá a megkülönböztetett érdeklődésre, hogy felsorakoztak a Hősök terén. Megérkezésük ugyanis azt jelentette, hogy újabb területre terjedt ki a Szovjetunió internacionalista segítése.

31. kép

A nincstelen parasztság az első perctől a földosztás gondolatával kapcsolta össze a Vörös Hadsereg győzelmét. Ezzel egyidejűleg a felszabaduló ország elemi gazdasági érdekei is ennek gyors végrehajtását sürgették.

32. kép

Kommunisták vezette parasztküldöttségek sora kereste fel az Ideiglenes Kormányt és követelte a földreform törvénybeiktatását. Közben egyes vidékeken, így Debrecen határában megkezdődött a parlagon heverő földesúri birtokok felosztása. Másutt is egymás után alakultak a földigénylő bizottságok, amelyek hozzáláttak a földosztás helyi tervének elkészítéséhez.

33. kép

A forradalmi módon kivívott és az Ideiglenes Kormány március 17-i rendelete nyomán végrehajtott földreform során földet kapott 371 ezer nincstelen, 214 ezer törpebirtokos és 75 ezer kevés földű falusi ember, 350 ezren pedig házhelyhez jutottak.

34. kép

Az agrárforradalom egyszer s mindenkorra megsemmisítette a kizsákmányoló nagybirtokos osztályt. Ugyanakkor tovább növelte a kommunista párt tekintélyét, megerősítette a munkás-paraszt szövetséget és megnövelte a haladó erők befolyását az ország sorsára.

35. kép

A forradalmi hagyományokban gazdag Viharsarok népe is a munkás-paraszt szövetség jegyében ünnepelte a földreformot és zászlóvivőjét, a Magyar Kommunista Pártot. Megkezdődött és történelmet formált a dolgozó milliók honfoglalása.

36. kép

A Vörös Hadsereg negyedik magyarországi hadművelete, amely Bécsig lendítette előre a szovjet csapatokat,

hazánk utolsó talpalatnyi földjéről is kiúzta a fasiszta hordákat. Így lett április 4-e népünk legnagyobb ünnepe és egyben annak is jelképe, hogy a felszabadító harcokban nem egyszerűen fegyver győzött fegyver ellen, hanem a haladás diadalmaskodott a történelem legsötétebb és legelvetemültebb erői fölött.

37. kép

Újjongó örömmel köszöntötte az ország népe a békét, a szabadságot, a szovjet emberek internacionalista segítségét, a nemzeti felemelkedés lehetőségét. Érzésekben és gondolatokban egyaránt új tartalmat kapott a magyar—szovjet barátság és milliók zárták szívükbe a felszabadító hősök emlékét.

38. kép

Az első szabad május elsejét megelőző hetekben napról-napra két-háromezren kérték felvételüket a Magyar Kommunista Pártba. Azután felvirradt a nemzetközi proletáriátus nagy ünnepének napja és szinte szétfe-szítette az utcákat az emberfolyam. Vörös és nemzeti színű zászlókkal és az MKP jelszavaival nagy hatású demonstrációk hirdették mindenütt az országban, hogy népünk jól akar élni mind a békével, mind a szabadsággal.

ÚJJAÉPÍTÉS

(2. sz. tekercs)

Harminc esztendővel ezelőtt érintette meg a szabadság az országot: a Szovjet Hadsereg szétzúzta az európai fasizmust, megsemmisítette az ellenforradalmi Horthysta és nyilas rendszert és — mint Európa számos más országában — lehetőséget teremtett nálunk is a nép számára ahhoz, hogy elinduljon a szabadság útján.

Az út azonban, amelyen haladnunk kellett, romhal-mazon át vezetett. A letűnt rendszer fejletlen ipart hagyatkozott ránk, amely a nemzeti jövedelem egyharmadát adta s a keresőknek nem egészen 20⁰/₀-át foglalkoztatta, az ipari alkalmazottaknak fele pedig a kisiparban és a kézműiparban dolgozott. A mezőgazdaság elmaradottsága még ennél is nagyobb mértékű volt. A földterület nagyobb részét többezer holdas nagybirtokok foglalták el, ugyanakkor másfél milliónál több mezőgazdasági dolgozó teljesen nincstelen volt vagy csak jelentéktelen földdarabkával rendelkezett és az éhhalál szélén tengődött. A több éves háború megpróbáltatásai betetőzték a tragédiát.

A szabadság kapujába így rettenetes örökség terheivel érkezett az ország népe. Az üzemek 90⁰/₀-a megromgálódott, a gépek fele elpusztult, tönkrement a vasúti pályák egyharmada, s a vasúti mozdonyok kétharmada, leomlottak a hidak, rombadőltek az épületek, Budapest lakóházainak például 85⁰/₀-át érte súlyos kár, s a lakások egynegyede teljesen lakhatatlanná vált.

Szinte helyrehozhatatlan pusztítást okozott a háború az állatállományban. A mezőgazdasági termés nagyrészt betakarítatlan maradt, a földek műveletlenül, bevetetlenül heverték.

Nem kevésbé terhes örökség súlyosodott az emberek gondolkodására. A Horthysta ellenforradalmi rendszer

írástudatlanságban vagy annak határán tartotta a dolgozók százezreit.

Ilyen előzmények után és állapotok között köszöntött rá az ország népére történelmének — méltán mondhatjuk — legnagyobb pillanata.

A szabadság megőrzéséért, a nép hatalmának kivívásáért, a dolgozók államának megteremtéséért, az új rend felépítésének súlyos küzdelmeket kellett folytatni. Újból és újból felszínre bukkant a reakció, esetenként a gyilkos terrorakcióktól sem riadva vissza.

Történelmünknek e legdrámaibb pillanatában is messzire hallatszott a kommunista párt világos, tiszta hangja, hirdetve a magyar újjászületést, a dolgozók országának felépítését, a kizsákmányolásmentes, emberibb, boldogabb jövőt.

1. kép

Szinte jelképként hatott, hogy a fasiszták által vízbeöntött hidak helyett a szovjet katonák pontonhidat vertek, összekötve ezzel a kettétépett fővárost, kapcsolatot teremtve az egymástól elválasztott emberek között.

2. kép

A közeledő tél ismét kettészakítással fenyegette a várost. Minden erőt a Kossuth-híd felépítésére kellett összpontosítani.

3. kép

Mire jégtáblák borították a folyót — a munkások hősi erőfeszítései nyomán — bár ideiglenes, de a korábbiánál tartósabb híd ívelt át a Duna felett.

4. kép

A súlyos gazdasági helyzetben, a burjánzó spekuláció közepette száguldó ütemben nőtt az infláció. A helyzetet súlyosbította a mezőgazdaság gyenge termése és a kapitalista kézben levő üzemekben a munkások dolgozni akarásával szemben, a tőkések termelést fékező szabotázsza. A pénznek nem volt árufedezete, az árak csillagászati számokban voltak csak kifejezhetők.

5. kép

A nagytőke és a polgári pártok szinte egyöntetűen hirdették, hogy az inflációt saját erőből lehetetlen megállítani, ennek egyetlen útja — mondták — nagy összegű nyugati kölcsön felvétele. Egy ilyen kölcsön azonban az ország politikai áruba bocsátását, szabadságának eladását jelentette volna. A Kommunista Párt ebben a helyzetben határozottan meghirdette az infláció megállításához, az ország gazdasági helyzete stabilizálásához vezető igaz utat: meg kell teremteni a pénz megfelelő árualapját. A párt felhívására a bányászok megindították a már állami kezelésben levő bányákban az első nagyszabású munkaversenyt, a „széncsatát”.

6. kép

1946. február 1-én a nemzetgyűlés törvénybe iktatta a köztársasági államformát. A Parlament épülete előtt hatalmas tömeg ünnepelte a magyar köztársaságot.

7. kép

A munkások áldozatos munkája következtében jelentős eredmények születtek az ipar és a közlekedés helyreállításában. A földhöz juttatott parasztság szorgalma nyomán javultak a terméskilátások. A Szovjetuniótól kapott nagy összegű áruhitel, valamint a kibontakozó munkaverseny és az országot átfogó munkalendület következtében megteremtődött az az árualap, amely lehetőséget nyújtott az infláció megfékezésére. 1946. augusztus 1-én megszületett az új forint.

8. kép

Millpengő, adópengő — emlékszünk-e az infláció papírpénz áradatára? Aznap így búcsúztunk e korszaktól: az utcaseprő takarította el a pénzt, amitől olyan örömmel váltunk meg.

9. kép

A háttérben, de a nyílt politikai porondon is szervezkedett a reakció és egyre nyíltabb támadást indított

a baloldal addigi eredményei, főleg pedig a földreform ellen. A Kommunista Párt kezdeményezésére 1946 márciusában a Szociáldemokrata Párt és a Parasztpárt, valamint a szakszervezetek részvételével megalakult a Baloldali Blokk. A baloldali egység programja mellett 400 000-es tömeg tüntetett — mint a tábla is mutatja — félre nem érthető erőt szegezve a reakcióval szemben.

10—11. kép

A párt szavára a hétvégeken munkások tömegei áradtak szét a falvakba, hogy áldozatos munkával segítsék a földhöz juttatottakat. De nemcsak az ekét, a szekeret kellett megjavítani, hanem világosságot is gyújtani a sötét reakció rémhírterjesztésével szemben. Szinte jelképes is, hogy a falujárók munkája nyomán kigyúl a fény a falvakban.

12. kép

A munkásosztály igazáért mindenkor áldozatos és hűséges szövetségesként harcoltak az értelmiség legjobbjai. A falujáró mozgalomban a munkásokkal tartott mérnök, tanár, művész, tudós és orvos is.

13. kép

A kommunisták ebben az időben egyrészt kemény küzdelmet vívtak a reakció százféle árnyalatú megnyilatkozásaival szemben, másrészt következetesen és megfontoltan előre tekintettek. Az MKP 1946 decemberében nyilvánosságra hozott hároméves terve az ország újjáépítésének merész elgondolásait vázolta fel. A képen: a terv mellett tüntető munkások 1947 májusában.

14. kép

A képen: a kommunista párt 1947-es választási plakátjai láthatók.

15. kép

„A hároméves terv — nagyobb kenyér”. 1947. július 1-én a Nemzetgyűlés is törvényerőre emelte a tervet.

16. kép

És erre szavaztak augusztus 31-én, az országgyűlési választásokon a dolgozók is. Az MKP lett az ország legnagyobb pártja, az országgházba a kommunisták küldték a legtöbb képviselőt.

17. kép

A felszabadulás első perceitől segítette fejlődésünket a Szovjetunió. Lerombolt gyárainkba sorra érkeztek a szovjet gépek, berendezések.

18. kép

Megszületett a magyar—szovjet testvéri együttműködés alapokmánya, aláírták Moszkvában a barátsági és kölcsönös segélynyújtási szerződést.

19. kép

A hatalomért vívott harc, amely a dolgozó tömegekre támaszkodva a kommunisták vezetésével folyt, megállíthatatlanul haladt előre. A jelszó: „Tiéd az ország, magadnak építed” — azt jelentette, hogy a munka immár a dolgozó népet gyarapítja. Ez idő tájt bontakozott ki országos méretekben a munkaverseny.

20. kép

Az üzemekben, gyárakban a munkások egy új világ építéséhez méltó külsőségek között kötötték meg az első munkaverseny-szerződéseket.

21. kép

Immár versengve végzett munkával, a dolgozók hazájának építésével köszöntötték országszerte az 1848-as szabadságharc százéves évfordulóját. A szabadságharc zászlait elhelyezik a Nemzeti Múzeumban.

22. kép

A kimagasló alkotó munka elismerésére, 1948. március 15-én — az 1848-as forradalom centenáriuma — ítélték oda először a Kossuth-díjakat.

23. kép

A hatalomért vívott harc újabb győzelme: 1948 februárjában államosították legjelentősebb természeti kincsünk, a bauxit feltárását és feldolgozását.

24. kép

Március 25-én államosították a száznál több munkást foglalkoztató üzemeket. Forradalmi döntés volt ez — társadalmi tulajdonba került a gyáripár négyötöde. A gyárak élére a tőkés igazgatók helyett a munkapad mellől érkező munkások álltak.

25. kép

Az államosítást követő történelmi nap reggele látható egy gyárkapu előtt.

26. kép

Az építés gyorsult, új értelmet nyert a munka. Önma-guknak építették, gyarapították országukat a munkások. Sorra emelkedtek ki hullámsírhajból és újultak meg a hidak. Képünkön beemelik a Szabadság-híd középső tartóívét.

27. kép

Újjáépült Pest-Buda első, történelmi hídja a Lánchíd.

28. kép

Betonozzák már a Margit-hidat is.

29. kép

Elindulnak a gyárakból az első traktorok, hogy segítsék a mezőgazdasági munkát.

30. kép

Véget ért a munkásmozgalom három évtizedes megosztottsága. A szociáldemokrata párt vezetőségének bal-szárnya 1948 nyarán elfogadta a kommunisták régi ajánlatát és az egyesülés mellett döntött. Az elhatározás csak megpecsételte azt, ami a munkásság tömegei

között a valóságban már végbement. A képen az egyesületi kongresszus nagygyűlése látható, amelyet Kádár János elvtárs nyit meg.

31. kép

Az egyesületi kongresszus küldötteinek ünnepélyes felvonulása.

32. kép

A Magyar Dolgozók Pártja I. kongresszusán elfogadott program már a szocializmus építését tűzte ki célul.

33. kép

1949 elején a szocialista útra lépő országok küldöttei Moszkvában nemzetközi gazdasági szervezetet alakítottak, Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa néven. A tömörülés célja, hogy a Szovjetunió és a fiatal népi demokratikus államok összefogják politikai és gazdasági erejüket, függetlenségük megvédelmezése és országaik gyorsabb gazdasági felemelkedése érdekében. A KGST új utat mutatott az országok közötti kapcsolatok formájában is, amikor az együttműködés alapelveül a proletár internacionalizmust, a baráti segítségnyújtást, az egyenlőséget, a szuverenitást és a kölcsönös érdekek szem előtt tartását jelölte ki. Az összefogás bázisa a hatalmas politikai erővel és gazdasági potenciállal rendelkező Szovjetunió volt.

34. kép

A már országos méreteket öltő munkaverseny újabb és újabb termelési eredményeket hozott, kibontakoztatva az ország szocialista átformálásáért küzdeni tudó és akaró dolgozó tömegek hatalmas alkotóerejét. A képen: a korszak országos hírű, kiváló munkása, Pióker Ignác gyalus.

35. kép

A hároméves terv eredményeire alapozva tovább lehetett lépni. Az ország merész álmokat szőtt egy modern ipar megteremtéséről. Ekkor készültek a tervek

— szovjet műszaki és technikai segítséggel — a Dunai Vasmű felépítésére is.

36. kép

Sorra alakultak a gépállomások — a dolgozó parasztok segítségének központjai, a munkáshatalom falusi centrumai.

37. kép

A közös gazdálkodás előnyeinek felismerésére alapozva sorakoznak az aláírások a tsz-alakulást bejelentő okmányokon.

38. kép

Együtt eredményesebb a munka a termelőszövetkezetben.

39. kép

1949 augusztusában az immár utat választott ország látja vendégül a haladásért küzdő fiatalokat: Budapest — a világifjúsági találkozó városa.

40. kép

A harc eldőlt: 1949 májusában a népfront jelöltjei kapták a szavazatok 95,6 százalékát. Győzött a munkáshatalom, megnyílt az út a szocializmus építéséhez!

IPAR I.

(3. sz. tekercs)

A felszabadulás harmincadik évfordulóját köszöntjük. Ha e három évtized sorsfordító, történelmi eredményeit összegezzük, természetes, hogy mindenekelőtt a fejlődésünket megalapozó, az országot átalakító szocialista iparosításra gondolunk.

A felszabadulás előtt gazdaságunk a történelmi kérés, elmaradottság riasztó képét mutatta. 1938-ban a nemzeti jövedelemnek mintegy felét, pontosan 47 százalékát a mezőgazdaság adta; az aktív keresőknek több mint fele a mezőgazdaságban dolgozott. A túlnyomórészt kézműves jellegű ipar elmaradott szerkezetét jól szemlélteti, hogy vezető ága az élelmiszeripar volt.

A fasiszta pusztítás, országrablás közepette, a szakadék szélére került országban, 1944 november 30-án tették közzé a kommunisták a demokratikus nemzeti újjászületés programját.

A párt és a munkásosztály vezetésével 1949-ig befejeződött az újjáépítés. Három évtized sok munkája, áldozata nyomán pedig büszkén tekinthetünk szét megújult hazánkban — a korszerű ipar országában. Képeink nem e történelmi korszak krónikáját idézik fel, inkább a mai valóságot ábrázolva szemléltetik, mit jelent ez a szám: az ipar bruttó termelése, az 1949. évit 100-nak véve, 1973-ban 767-re emelkedett.

1. kép

A széncsaták hősei a bányászok — róluk kell szólnunk először, ha ipari fejlődésünk eredményeit ábrázoljuk. A párt hívó szavára szemet adtak a dermedt, bénult iparnak, a fűtetlen lakásoknak, iskoláknak, kórházaknak. Azóta már korszerű bányákban, modern biztosítóberendezések védelmében dolgoznak.

2. kép

Igen — ez volt a legfontosabb, az újjáépítés korszakában csakúgy, mint ma: az energia. Am napjainkig az energiaszerkezet is átalakult. A KGST együttműködésre — elsősorban a szovjet szállítmányokra — alapozva gyorsan nőtt az olaj, a földgáz aránya. A Duna menti Hőerőmű is szovjet olajjal működik.

3. kép

Természetesen szénnel is termelünk áramot — a Gagarin Hőerőmű a termelékeny, gépesített Thorez külszíni fejtés szenét alakítja át villamos energiává.

4. kép

Gyorsan bővült a villamosenergia-termelés és az elosztó rendszer: amíg 1949-ben 2,5 milliárd kilowattóra, 1973-ban 17,6 milliárd kilowattóra áramot termeltünk.

5. kép

Olajat, földgázt ad az alföldi táj: képünkön az algyői gázüzemet látjuk.

6. kép

Energia, energia — nemcsak új erőművek, olajfűrótoronyok jelzik a növekvő igényeket és a változásokat, de mind több távfűtött lakás is. Ez a fűtőerőmű nem ipari nagyüzemben működik, hanem az óbudai lakótelep otthonait látja el meleggel.

7. kép

Az ipar természetesen nemcsak hajtóerőt, de anyagot is kér — a gyors fejlődés egyik tényezője ezért a kohászat növekvő termelése, korszerűsítése.

8. kép

Csapolás a szocialista építés korszakának új kohászati központjában: a Dunai Vasműben. A kohászati kombinát felépítése és teljesítőképességének bővítése is hozzájárult ahhoz, hogy az ország acéltermelése 1973-ig mintegy megnégyszereződött.

9. kép

- Milliárdos beruházásokkal újjáalakultak az ország hagyományos kohászati központjai is. Képünkön: a Lenin Kohászati Művek új csiszolóműhelye.

10. kép

Az 1868-ban alakult, jócskán avult és a háborúban is súlyos károkat szenvedett diósgyőri üzem elektroacél-művében most ilyen berendezések készítik elő az anyagot.

11. kép

A Lenin nevét viselő kohászati üzem évente egymillió tonna hengerelt árut, tízezer tonna öntvényacélt és ötvenezer tonna kovácsolt árut állít elő.

12. kép

Korszerű üzem Ózdon: a folyamatos acélöntőmű.

13. kép

Új üzemek sora épült a Vörös Csepelen is. Képünk a korszerű cső és rúdhúzó gyárba kalauzolja el a nézőinket.

14. kép

A közösséget, a népgazdaságot gyarapítja a magyar föld legfontosabb természeti kincse: a bauxit, amiből 1973-ban négyszer annyit termeltünk, mint 1949-ben. Képünkön: föld alatti lakatosműhely a Rákhegy II. bauxitbányában.

15. kép

- A magyar—szovjet timföld-alumínium egyezmény alapján bővítettük, rekonstruáltuk az Almásfüzitői Timföldgyárat.

16. kép

Új alumíniumipari központunk, a hatalmas Ajkai Timföldgyár.

IPAR II.

(4. sz. tekerces)

Ha három évtized tengernyi munkájának értelmét keressük, az így foglalható össze: jobb, emberibb életet teremteni a felszabaduláskor kapott sovány anyagi örökségből az elmaradott, háborútól sebzett országban.

Az életkörülményeket tömérdek tényező befolyásolja és a népgazdaság valamennyi ágazata, vállalata, mindnyájunk keze munkája teremti az értéket, amiből elosztható javainkat gyarapítjuk. Mégis, a gazdaság néhány iparága — elsősorban a könnyűipari ágazatok — közvetlenül a lakosság számára gyártják a termékeket. Az elmúlt három évtizedben — miközben erőforrásokból mindenekelőtt az energiatermelést, a nehézipart, a gépipart gyarapítottuk, hiszen így teremthetők tartós alapok az egész népgazdaság fejlődéséhez — újjalakítottuk, bővítettük a lakosság számára dolgozó vállalatainkat is. Képeink ezúttal nem az életkörülmények változásának teljességét ábrázolják, csupán azoknak az iparágaknak az átalakulását szemléltetik, amelyek közvetlenül ehhez adtak mind több és jobb terméket.

1. kép

A textilipar — különösképpen az utóbbi években, a rekonstrukciós program nyomán — átalakult. A KISTEXT-ben ilyen automata rotációs filmnyomógép működik.

2. kép

A Szegedi Textilgyár a szocialista építés egyik első nagy létesítménye volt. A tizenhét milliárd forintos textilipari rekonstrukciós program keretében azóta korszerűsítették az üzemet.

3. kép

A Hazai Fésűsfonó és Szövőgyár gyűrűsfonógépei.

4. kép

Nemcsak a gyárak, gépek alakultak át, hanem a feldolgozásra váró anyagok is. Képünkön a Nyergesújfalui Viscosa-gyár látható, itt készül a modern, szintetikus danulon selyemszál.

5. kép

Országszerte új textilipari üzemek nyújtanak munkát, kínálnak szakmai fejlődést, elsősorban a nőknek. A váci Kötöttárugyár is az elmúlt harminc év új üzeme.

6. kép

Csakúgy, mint a Mosonmagyaróvári Kötöttárugyár, ahol nagy teljesítményű gépek mellett dolgoznak a konfekcióteremben.

7. kép

A ruha nagyüzemi termelése teljességgel a felszabadulás után honosodott meg nálunk. A szabászollót így váltotta fel ez a gép a Május 1. Ruhagyárban.

8. kép

A kis varrodák helyébe pedig ilyen gyári csarnokok léptek, ahol szalagrendszerben állítják elő a tetszetős ruházati cikkeket.

9. kép

A cipőipar is a felszabadulás óta eltelt évtizedek újszülött iparága. A kis szuszterműhelyek helyett ilyen gyárak termelik a cipőt.

10. kép

A Bonyhádi Cipőgyárban korszerű gépek sorakoznak.

11. kép

Az új bútorgyárak — s közéjük tartozik a képünkön látható Kanizsai Bútorgyár is — gépesítve, sorozatban termelnek.

12. kép

Az életkörülmények változásának alapvető termékei a háztartási munkát könnyítő gépek. A Hajdúsági Iparművek centrifuga- és mosógépszalagját látjuk, s hozzátehetjük: 1973-ban 137 ezer mosógépet, 142 ezer centrifugát gyártottak az országban.

13. kép

A Lehel Hűtőgépgyár termékei is évről-évre több háztartásba jutnak el. Egyetlen esztendőben, 1973-ban 265 ezer hűtőszekrényt adott el a kereskedelem.

14. kép

A boltok, ABC-áruházak korszerűsítése is életkörülményeinket javítja. Ezek a hűtőpultok azt segítik, hogy minél több boltban árusíthassák a korszerű hűtőipari termékeket.

15. kép

A felszabadulást követő évtizedekben — az életszínvonal országosan egyenletes emelésének társadalmi követelményét teljesítve — az ipar örökölten egyoldalú, fővárosközpontú elhelyezését is megváltoztattuk. Így a vidék iparosítása, az ország városiasodása az életkörülmények javításának egyik legfontosabb tényezőjévé vált. Az ipartelepítés keretében épült például a Mechanikai Mérőműszerek Gyárának korszerű szekszárdi üzeme is.

16. kép

A Telefongyár Bugyi községben alapított üzemében modern termelőszalagon gyártják a telefonkészülékeket.

17. kép

A Villamosautomatikai Intézet egri gyára automatikai berendezéseket állít elő.

18. kép

Hódmezővásárhelyre — a táj adottságaihoz igazodva — mezőgazdasági gépgyár is települt. Évente ötezer ilyen pótkocsi indul innen a gazdaságokba.

19. kép

Jutott a városnak más új gyártmány is: a hódmezővásárhelyi mérleggyárban exportra termelik a patikamérlegeket.

20. kép

Egymillió lakás — ezt írta elő tizenötéves programunk, amit teljes egészében megvalósítunk. Ehhez azonban iparosítanunk kellett a téglát téglára rakó építőipart. Képünkön: szerelik az egyik házgyárat.

21. kép

A lakásépítéshez, a lakások-települések vízellátásához ilyen műanyagcsövekre is szükség van — ehhez pedig új óriásüzem, egész új iparág létesült: a Hungária Műanyagfeldolgozó Vállalat, ahonnan az ipar is, a lakosság is a tetszetős, olcsó műanyagcikkek özönét kapja.

22. kép

Az új lakások ma már természetesen fürdőszobával épülnek — sorozatban gyártják tehát a mosdókat is.

MEZŐGAZDASÁG

(5. sz. tekerces)

A felszabadulás elmaradott mezőgazdaságot talált az országban. A több mint 2 millió mezőgazdasági munkás háromnegyedének egyáltalán nem, vagy alig volt földje.

Történelmi lépés volt a „második honfoglalás”. Az 1945 márciusi földreformtörvény alapján az állam 3,2 millió hektár földet sajátított ki, s ebből 1,9 millió hektárt kiosztott a földnélkülieknek, vagy a párholdas kisparasztoknak.

A politikailag és gazdaságilag megalapozott szocialista nagyüzemi mezőgazdaság szervezése 1961 tavaszán fejeződött be. Az első években — az állam jelentős segítségével — megerősödtek a termelészövetkezetek. Majd a 60-as évek végén megkezdődött a mezőgazdaság intenzív fejlesztése. Újabban fokozatosan terjednek az iparszerű termelési rendszerek.

Dinamikusan fejlődik a mezőgazdaság. A párt helyes agrárpolitikáját bizonyítja, hogy a negyedik ötéves terv eddigi időszakában 5⁰/₀ felett volt az évi termelés-növekedés.

1. kép

A növénytermesztés alapja a korszerű fajta. Az állam anyagi támogatásával 15 kutatóintézet foglalkozik hazánkban növényi-fajta kísérletekkel. A legjelentősebb eredményeket Martonvásáron érték el a kutatók. Számtalan kiváló kukoricafajta mellett, az utóbbi években megjelentek az új búzafajták is, amelyek nagyüzemi kísérletben 60 q-t teremnek hektáronként.

2. kép

A köztermesztésbe kerülő növények vetőmagját — legyen az hazai vagy külföldi eredetű — itthon termelik

meg. A Vetőmagtermeltető Vállalat 100 növényfaj 1200 fajtájának magját szaporítja el. A mezőgazdasági üzemek igényének kielégítése mellett az összes megtermelt vetőmag 15⁰/₀-a exportra kerül.

3. kép

15 évvel ezelőtt az aktív keresők több mint 38⁰/₀-a dolgozott a mezőgazdaságban. Ma ez az arány 22⁰/₀-os. A kézi munkát felváltotta a gép. A szocialista mezőgazdaság az átszervezés óta több mint 50 milliárd forintot költött gépekre. A szántóföldön csaknem minden alapvető munkát gépek végeznek el.

4. kép

A mezőgazdaság gépesítésében legnagyobb segítséget a Szovjetuniótól kaptuk. A kombájnok 90, az erőgépek 60—62⁰/₀-a a Szovjetunióból érkezett. Az utóbbi években jelentősen fellendült a hazai mezőgépgyártás is. A KGST-szakosítás keretében a mezőgépipar összes termelésének jó 40⁰/₀-át — évi 2,4 milliárd forint értékben — exportálja.

5. kép

A teljes gépesítés először a gabonatermelésben valósult meg. Ennek is köszönhető, hogy a legnagyobb fejlődés itt jelentkezett. Hazánkban mindig is jelentős volt a gabonatermelés. De amíg a felszabadulás előtt a szántóterület negyvenegy százalékaról sem jutott mindenkinek elég kenyér, addig most a terület harminc százalékaról — a hazai szükséglet teljes kielégítése mellett — bőven jut exportra is.

6. kép

Közben a szocialista átszervezést követő másfél évtized alatt a termésátlag majdnem két és félszeresére nőtt. A 37,5 mázsás hektáronkénti átlaggal az európai élvonalba kerültünk. Ezt csak az ipar hathatós támogatásával érhattük el. A korszerű gépek, a magas fokú műtrágyázás és növényvédelem mellett, aratáskor még az

esetleges kombájnjavítást is a helyszínen végzik a szerelők. Így az aratás — az eddigi két-két és fél hónap helyett — három hétig tart.

7. kép

Az egyéni gazdálkodás időszakához képest csaknem megduplázódott a kukorica terméshozama is. Különösen az utóbbi évek hoztak figyelemre méltó eredményt. Nagy ütemben terjednek a termelési rendszerek, s a vetésterület egyharmadán a legkorszerűbb eljárással termelik a kukoricát. S az iparszerű rendszerben a 40 mázsza körüli országos átlaghoz képest, 55—60 mázsát terem egy-hektár.

8. kép

Bár lehetőségeink kiválóak a cukorrépa termelésére, mezőgazdaságunk mégsem tudta megtermelni az ország szükségletét. Ezért cukorból jelentős behozatalra szorultunk, pedig a cukor világpiaci ára megsokszorozódott. Érthető a Központi Bizottság határozott állásfoglalása, miszerint a hazai fogyasztást hazai termelésből kell fedezni. A fejlődés itt is jelentős. Az 50-es években közel 200 q termett hektáronként, most pedig 320—340 mázsza. S ami biztató: ma már a betakarítás háromnegyedét is géppel végzik.

9. kép

A 60-as évek elejéhez képest felére csökkent az országos vetésterület burgonyából, a termésátlag-növekedés viszont alig haladta meg a 20⁰/₀-ot. A mindinkább elterjedő termelési rendszerben a nagy hozamú fajták, a korszerű gépi művelés és betakarítás már a közeljövőben lehetővé teszi, hogy a jelenlegi importot hazai termeléssel váltsuk fel.

10. kép

Az egy főre jutó zöldségfogyasztás megközelíti a 90 kilót. A zöldségellátás javítása érdekében a kormány határozatot hozott a zöldségtermesztés fokozására. Ez

külön ösztönöz a fóliatelepek és hajtatóházak építésére. Az utolsó négy-öt évben a fóliával borított terület megduplázódott, az üvegfelület kisebb mértékben növekedett.

11. kép

Fokozatosan terjed a zöldségtermelés gépesítése. A palántázást a nagyüzemekben már jelentős mértékben gépesítették, kombájnnal takarítják be a zöldborsót, s a zöldbab nagy részét. A feldolgozóipar számára termelt zöldségfélék gépesítéséhez, az állam nagymértékű segítsége mellett, hozzájárult a konzerv- és hűtőipar is.

12. kép

A fogyasztókhöz kerülő friss zöldség betakarításához azonban a kézi munkára változatlanul szükség van. Bár megjelent már a paradicsomkombájn, a boltokba kerülő árut — még a géppel betakarítható területen is — kézzel szedik. Nagy segítséget kapnak ebben a munkában a mezőgazdaság dolgozói a családtagjaiktól, a falun élő ipari dolgozóktól és a diákoktól.

13. kép

A szántóföldi zöldség öntözése, a kapálást felváltó vegyszeres gyomirtás, a magas fokú műtrágyahasználat mégis oda vezetett, hogy — alig növekvő területen — 1960 óta jelentősen nőtt a termésmennyiség. Az akkori 137 ezer vagonnal szemben, most elérjük a 160—170 ezer vagon, ami azt jelenti, hogy a feldolgozóipar igényét nagyrészt ki tudja elégíteni a mezőgazdaság.

14. kép

Elsősorban a hazai ipar gyártmányaival sikerült gépesíteni a vöröshagyma-termelést. Ennek köszönhető, hogy — már a szocialista mezőgazdaság időszakában — csaknem 50%-kal növelték a terméshozamot. Így a hazai igények teljes kielégítése mellett jut megfelelő mennyiség exportra is.

15. kép

Kalocsa és Szeged környékének jellegzetes növénye a fűszerpaprika. Országosan 9 ezer hektáron termelik, s — kormányhatározat segítségével — egyre terjed a gépi művelés. Az egy hektárra jutó termésátlag pedig 1960 óta majdnem másfélszeresére nőtt.

16. kép

Ma már nemcsak a kiskert növénye a virág. Az elmúlt évtizedben — a városkörnyéki kertészeti vállalatok mellett — néhány nagy virágtermelő gazdaság alakult ki. Tőlük kerül a virágboltokba a vágott virág (szekfű, rózsza, tulipán, krizantém) jó része, s emellett exportálnak is.

17. kép

A mezőgazdaság szocialista átszervezése után jelentős fejlődésnek indult a gyümölcsstermelés. 1960 óta majdnem 76 ezer hektárt telepítettek a gazdaságok. Gyümölcsstermelésünk felét az alma adja, amelyből a megtermelt mennyiség 15 év alatt közel megháromszorozódott. Ez teszi lehetővé, hogy — a biztonságos hazai ellátás mellett — évenként 30—40 ezer vagonnal exportálni is tudunk, főleg a Szovjetunióba.

18. kép

Az elmúlt másfél évtizedben jelentős volt a baracktelepítés is. Ma négyszer annyi őszibarack terem, mint az 50-es években. A bogyógyümölcsűek termelése pedig — amit külön is ösztönzött a kormány — másfél év alatt háromszorosára nőtt.

19. kép

A nagyüzemi szőlőtermelés alapjait is a 60-as évek elején rakták le, amikor is öt év alatt 42 ezer hektárt telepítettek. Az utóbbi években megjelent szüretelő kombájn azonban csak a legújabb telepítésű szőlőkben tud dolgozni. Ennek fogadására az állami gazdaságok készültek fel elsősorban. A korszerű termelés megmu-

tatkozik eredményeikben is. A 15 évvel előbbi 29 mázsa hektáronkénti terméssel szemben 1973-ban elérték a 86 mázsat. Az országos átlag ennél jóval szerényebb, 40 mázsaival kevesebb hektáronként. A bortermelés — az 50-es évek átlagával szemben — 1973-ra így is megduplázódott. 1974-ben azonban, a hosszú őszi esők miatt, több mint 1 millió hektoliterrel kevesebb a ter-
vezettnél.

21. kép

Az utóbbi néhány évben elkezdődött a dohánytermesztés teljes gépesítése. Itt is hódít a termelési rendszer, s a 17 ezer hektáros termőterület csaknem 30⁰/₀-át géppel művelik. Ám nemcsak a termelés korszerűsödik, hanem a termelt fajta is egyre inkább a fogyasztás igényeihez igazodik. A régi debreceni és tiszai helyett egyre nagyobb területeken ültetik — a világpiacon is keresett — virginia Burley és kerti dohányfajtákat.

22. kép

A mezőgazdaság szocialista átszervezésével egyidőben indult a szervezett növényvédelem. A kártevők elleni védekezés mellett, az agrotechnika nélkülözhetetlen része lett a vegyszeres gyomirtás. A korszerű felhasználást 20 jól felszerelt növényvédő állomás, többszáz szakembere segíti. A nagy teljesítményű — nagyrészt hazánkban gyártott — növényvédő gépek mellett, ma már nem nélkülözhetjük a repülőket, helikoptereket sem.

24. kép

A korszerű termelés egyre növekvő műtrágyafelhasználással valósítható meg. Nem véletlen hát, hogy az elmúlt 15 év alatt tízszer akkora nőtt a felhasznált műtrágya mennyisége. Mindezt a magyar műtrágyagyártás jelentős fejlődése nagymértékben elősegíti. A vegyipar az 1960-as mennyiségnek több mint ötszörösét termeli.

25. kép

Az öntözhető terület az 50-es évek végén, hazánkban még alig haladta meg a 100 ezer hektárt. Most 450—480 ezer hektárt lehet öntözni. Hasonló arányban nőtt a ténylegesen öntözött terület is.

26. kép

Új fejezetet nyit az öntözésben a most megépült kiskörei vízlépcső. 300 ezer hektárra ad a következő években vizet. Jelentősége nagy, mivel ez a 300 ezer hektár éppen az Alföldön, az ország legaszályosabb részén terül el.

27. kép

A szarvasmarha-állomány a nagyüzemek kialakulásáig nemcsak a tej- vagy a hústermelést szolgálta. A kisparaszti gazdálkodásban igavonásra is tartották. Ebben az időszakban a kettős hasznosítású — hús- és tejtermelésre egyaránt alkalmas magyartarka fajta szinte egyeduralkodó volt.

28—29. kép

Az 1970-es évek elején jelentős állami támogatással elkezdődött a korszerű tehenészeti telepek építése, melyből 418 üzemel az országban. 1975-ben a szarvasmarha-állomány 2 millió fölé emelkedett. Megkezdődött a tehénállomány, a tej- és húsirányú szakosítása.

30. kép

Sertésenyésztésünkben — csak az állomány nagyságát tekintve — lényeges fejlődés ebben az évtizedben következett be. Közben azonban — a nagyüzemi termelés megerősödése mellett — fajtaváltás történt. A hazánkban honos, főleg zsírt termelő mangalica helyébe korszerű hústípusú fajták kerültek. Ezt tartják már a nagyüzemben is, a háztájiban is.

31. kép

1970-től kezdődően — a kormányintézkedés hatására — megnőtt a tenyésztési-hizlalási kedv, s már

1973-ban elértük az ötéves terv végére kitűzött célt. Az állomány az addigi 5—6 millió darabról mostanra már 9 millióra nőtt, ami exportlehetőséget is jelent. Közben többszáz szakosított telep épült, s korszerűsítették a régebben készült nagyüzemi istállókat is.

32. kép

Szocialista mezőgazdaságunkban az állattenyésztés ágai közül a baromfitenyésztés hozta az első jelentős sikereket. Már a 60-as évek közepén megalapozták a korszerű nagyüzemi baromfitenyésztést. Ennek egyik első lépése a nagy teljesítményű fajták elterjesztése és a keltetőállomások kiépítése volt. Ma már a naposcsibe háromnegyedét géppel keltetik, amiből bőségesen jut jó fajta a háztájiba is.

33. kép

Az 50-es évek átlagához képest, 1970—1971-re megduplázódott a baromfi törzsállomány és az egy tyúkra jutó tojástermelés. Korszerűsödtek a tartási körülmények. Az istállókat többszintes ketrecekkel (az úgynevezett batériákkal) szerelik fel, s ezeket a berendezéseket már nagyrészt a hazai ipar készíti.

34. kép

Egyenletesen fejlődik a csirkehús termelése is. Húsz éve még a márciusban kelt csirkét csak aratáskor lehetett vágni. Most hat hét alatt eléri az egykilós vágósúlyt. Kiváló hazai húshibridjeink vannak, mint a képen látható bábolnai Tetra.

35. kép

Lassúbb ütemben növekedett a nagytestű baromfi (kacsa, liba, pulyka) nagyüzemi termelése. 1970—1971-ben a kormány támogatásával nekilendült ugyan, azóta azonban — elsősorban állategészségügyi okok miatt — csökkent a termelés. De kacsa, liba és pulykahúsból így is megfelelő a hazai ellátás.

36. kép

Juhtenyésztésünk a 60-as évek közepén lendült fel, s néhány év alatt az állomány csaknem megduplázódott. Az utóbbi esztendőkből azonban — főleg a gyapjú utáni kereslet időszakos visszaesése miatt — némi csökkenés következett be. A kormány a közelmúltban foglalkozott a juhtenyésztés fejlesztésével, ennek hatására az állomány csökkenése megállt.

37. kép

Az egyik legegészségesebb táplálék a hal. A szervezett nagyüzemi halgazdálkodásnak köszönhető, hogy az 1950-es 60 dekával szemben, közel kerültünk az évi 3 kilós egy főre jutó fogyasztáshoz. A Balaton és a tógazdaságok haltermése 15 év alatt megduplázódott. Olyan kiváló szovjet fajták kerültek nálunk is tenyésztésbe, mint a busa és az amur. Ennek ellenére az év nagy részében a kereslet még meghaladja a kínálatot.

ÉLELMISZERIPAR

(6. sz. tekercs)

Az elmúlt harminc évben az élelmiszeripar jelentősen fejlődött. Termelése 1950-hez képest, négy és félszeresére nőtt. Különösen a hatvanas években fordított az állam nagy erőket a kapacitás növelésére, s néhány iparág — a tartósító, az édes- és a baromfiipar — az átlagosnál jóval nagyobb mértékben fejlődött.

Az utóbbi években — a beruházások folytatása és néhány új beruházás mellett — a termelékenység növelése is hozzájárult az eredményekhez. A tervezettnél nagyobb arányban, átlagosan 5 százalékkal növekedett az évi termelés.

1—2. kép

A húsfeldolgozás hagyományos ága az élelmiszeriparnak. Már a felszabadulás előtt megvoltak a városokat kiszolgáló kisebb-nagyobb vágóhidak. Elsősorban ezek korszerűsítésével, kapacitásuk jelentős bővítésével és újak építésével alapoztuk meg a korszerű húsiipart. A nyershústermelés 1950-hez képest csaknem az ötszörösére nőtt. Elsősorban a sertésfeldolgozás volumene növekedett, s tavaly már 5 millió 300 ezer hízott disznót kellett levágni. Az eredmény pedig: néhány év óta bőséges a kínálat a húsboltokban.

3. kép

Nagy a választék különféle húskészítményekből is. Az ipar 140—150 féle terméket gyárt. Csak kolbászokból több mint 35 millió kiló fut le a szalagokon, s ez 7—8-szorosa az 1950-es évek termelésének. Közben a húsiipar a kis fizetésű dolgozók érdekeit is szem előtt

tartja, hiszen összes készítményének 60⁰/₀-a olcsó áru, azaz kilónként 40 forintnál kevesebbe kerül.

4. kép

Ez a kínálat tette lehetővé, hogy jelentősen megnőtt hazánkban a húsfogyasztás. A felszabadulás előtt — 1934—1938 átlagában — a nyershús és húskészítmények fogyasztása még a 25 kg-ot sem érte el fejenként. Tavaly megközelítette a 70 kilogrammot. Lehetőség nyílt nagy mértékben az exportra is.

5. kép

1970-ben ünnepelték a baromfiipar megalapításának 100. évfordulóját. Ezzel egyidőben avatták a felújított kecskeméti üzemet. Jelkép is volt ez az esemény. Jelzte, hogy a baromfifeldolgozásnak vannak ugyan hagyományai, de a felszabaduláskor csak kis manufaktúrákat örököltünk. Ezért — a baromfitenyésztés fellendülésével — az 1960-as évek végén az átlagosnál többet költöttek a feldolgozás bővítésére.

6. kép

A fejlődést jelzik az adatok: 1950-ben 10 ezer tonna vágott baromfit dolgozott fel az ipar, 1974-ben tizenháromszor ennyit. S ebben még nem szerepel az, amit a kisebb-nagyobb termelőszövetkezeti feldolgozóknak vágnak. Ilyen az ország legkorszerűbb — évi 800 vagonos — baromfifeldolgozója, a hernádi Március 15-e tsz-ben.

7. kép

Baromfihúsból a fogyasztás harminc év alatt hozzávetőlegesen megduplázódott, s eléri fejenként a 15 kg-ot. Kivitelünk pedig — például vágott baromfiból — megtízszereződött. Változott a fogyasztók szokása is. Ma már kevesen visznek haza élő csirkét a piacról. Igaz, az ipar friss, tisztított meleg baromfi mellett, igényesen csomagolva kínálja a darabolt árut is.

8. kép

Az üzletekbe korszerű csomagolásban kerül már a tojás nagy része. Amiből egyébként az ellátás egyenletes, s a fogyasztás is — fejenként 15 kg — az igények szerint alakul. A baromfiipar évről-évre növeli a tojás-exportot, ami ma az 1960. évinek két és félszerese.

9. kép

A tejipar ezekben az években alaposan megfiatalodik. Amíg például 1950 és 1970 között két új feldolgozóüzem épült, — természetesen közben többet felújítottak — addig most, pár éven belül 7 új tejjüzemet, 3—3 tejporgyárat, valamint sajt- és túrókészítő üzemet kap az ipar. 1974-ben adták át a képünkön látható korszerű üzemet Kőbányán. Ebben naponta több mint 400 ezer liter tejet dolgoznak fel.

10. kép

Összesen csaknem másfélmilliárd liter feldolgozása vár a tejiparra. Amiből közel 600 millió liter korszerű csomagolásban, tejként kerül a fogyasztókhöz. Nem palackozva, hiszen a tejesüveg már nem található a boltokban. S hogy mekkora a fejlődés, arra jellemző, hogy még 1960-ban is a tejnek csak 12⁰/₀-a került üvegekbe, a többit kannából árulták. Ma pedig az ország legtöbb településében pasztörözött, ún. zacskós tej kapható.

11. kép

A tejfogyasztás csak az utóbbi években emelkedett lényegesen, 30 év alatt mindössze 20⁰/₀-kal nőtt. Ebben — és az egészséges táplálkozás alakításában — szerepet játszik a tejipar sok új terméke. A legújabb 45 készítmény között ott vannak a kiváló étrendi hatású savanyított készítmények, a joghurtok, a kefirek, zömében ízesített formában.

12. kép

A sajttermelés 15 év alatt megduplázódott. Az utóbbi években az igények kielégítése — mennyiségileg — tel-

jes. Akárcsak vajból, amiből néhány éve még behoza-
talra szorultunk. Most már mindkét termékből a vá-
laszték bővítésére is van lehetőség.

13. kép

1964, 1965, 1968, 1969. Mindegyik évszám egy-egy nagy konzervgyár elkészültét jelzi. A konzervipar gyakorlatilag a felszabadulás után alakult ki. Ezt bizonyítja a termelés növekedése: 1950-ben mindössze 24 ezer tonna konzerv készült a gyárakban. 1974-ben már 650 ezer tonna, az előbbinek 27-szerese.

14. kép

Az utóbbi évtizedben megduplázódott hazánkban a konzervfogyasztás. Különösen a háziasszonyok munká-
ját segítő készételek iránt nőtt meg a kereslet. Jelentős mennyiségű konzervet exportál az ipar, aminek értéke a múlt évben csaknem elérte a másfélmilliárd deviza-
forintot.

15. kép

Az élelmiszeripar családjának legfiatalabb, egyben leg-
gyorsabban növekvő tagja a hűtőipar. Gyárai már a
felszabadulás után épültek — mindössze egy kis hűtő-
ház volt addig Csepelen —, s a kormány nemrég dön-
tött a legújabb, a zalaegerszegi 1000 vagonos hűtőüzem
építéséről — kiemelt állami beruházásként. Tevékeny-
sége dinamikusan fejlődik: 1970-hez képest is majd-
nem megduplázta termelését. Gyorsfagyasztott kész-
ételei keresettek, s ebből tavaly már csaknem 9 ezer
tonnát adott a hazai piacra.

16. kép

Őrlésre kerül a fűszerpaprika teljes mennyiségben, s a
hazai igények kielégítése mellett a világ számtalan or-
szágában, mint különlegességet keresik. A több mint
10 ezer tonnás termésnek fele rendszeresen exportra
kerül.

17. kép

23 ezer vagon gyümölcs befogadására épült az elmúlt tíz év alatt ún. nullfokos hűtőtároló. Ennek köszönhető, hogy ma már többféle gyümölcs, elsősorban az alma nem idénycikk, s a hűtőházakban tápértékét is megőrzi. A tárolóüzemeket gépesítették, a szállítás-rakodás gépei mellett berendezésükhöz tartozik a korszerű válogató-osztályzó gépsor is.

18. kép

Nem könnyű a gabonaipar feladata, hiszen a jelentősen megnövekedett búza- és kukoricatermés nagy részét neki kell tárolni és feldolgozni. S bár az elmúlt évtizedekben tucatnyi új tároló épült — pár hónapja lett kész a karcagi kombinát —, mégis kevés a raktár. A gabonaipar az elmúlt évtizedben a takarmánykeveréssel bővítette tevékenységét, amiből tavaly már 190 ezer vagonnal gyártott.

19. kép

Ma az 1260 ezer tonna lisztet a malomipar nagyüzemeiben őrlik.

20—21. kép

Így a kenyér túlnyomó része is az állami sütőipar üze-
meiben készül. Ennek fejlődése az utóbbi években
gyorsult meg. Több új sütőde épült, mint például a
lágymányosi, a miskolci, a szolnoki kenyérgyár. Ezek-
ben már korszerű gépsorok dagasztanak, formáznak és
sütnek automatikusan, emberi kéz érintése nélkül. Köz-
ben változott a fogyasztás szerkezete is. Csökkent a ke-
nyérfogyasztás a sütemények javára. Összességében
csökkent a lisztkészítmények fogyasztása is, ami a kor-
szerűbb táplálkozást segíti.

22. kép

Fokozódik a kereslet az ipar által gyártott száraz-
tészták iránt. Ma már nagy ezekből a választék, hiszen

a sütőiparon kívül száraztésztát készít a konzervipar és számtalan termelőszövetkezeti tézstaüzem. Az ipar a legkorszerűbb, automatikus gépekkel végzi a tésztagyártást, mely egyenletes, jó minőséget ad.

23. kép

Az üdítőitalok készítése csak a hatvanas évek elején kezdődött. A különféle gyümölcszörpök mellett megjelentek a Colák, majd a narancsital, s ma már 90 millió liter üdítőt fogyasztunk, szinte minden igényt kielégítő választékban.

24. kép

A múlt évben a boripar is elkezdte az üdítőital-gyártást. Tevékenységének alapvető része persze továbbra is a borfeldolgozás. A mostani 250 ezer tonnás feldolgozó kapacitást elsősorban rekonstrukciókkal teremtette meg az ipar, ezáltal nőtt a termelése 30%-kal. Négy-ötszörösére emelkedett viszont a palackozás aránya, ami a fogyasztói igények növekedésére utal.

25. kép

A felszabadulás óta — a régiek felújítása mellett — két új sörgyár épült: 1957-ben a nagykanizsai, 1973-ban pedig a borsodi sörgyár Bőcs községben. Ezek termelésével együtt a söripar nyolcszorosára növelte termelését, ennek ellenére a nyári szezonban behozatalra szorulunk. A palackozás aránya az utóbbi években nőtt lényegesen, s ma az össztermelés háromnegyede már palackozva kerül a fogyasztókhoz.

26. kép

A táplálkozás korszerűsödését jelzi, hogy nőtt a kereslet a növényi zsiradékok iránt. Az étolajtermelés az elmúlt három évtizedben háromszorosára, a margariné pedig 1960 óta csaknem négyszeresére nőtt. Pár éve jelent meg, s vált közkedvelté a RÁMA margarin, ami az igényeket is kielégíti.

27. kép

Már a felszabadulás előtt kialakult Magyarországon a cukorgyárak hálózata. Új üzem nem is épült az elmúlt évtizedekben, de kisebb vagy nagyobb mértékben valamennyit felújították. Jelentősebb rekonstrukcióra került sor Szerencsen, Hatvanban és Szonokon. Ezzel egyidőben a cukoripar gépesítette a répa rakodását is.

28. kép

Az elmúlt két évben 30—30 ezer vagon cukrot gyártott az ipar. Ennél — ha lett volna több répa — lényegesen többre képes, amit bizonyít, hogy 1965-ben például csaknem 43 ezer vagon került ki a lepárló tartályokból. Ez két és félszerese volt az 1950-es termelésnek.

29. kép

A cukoripar az utóbbi évek 90—100 napos szezonjaival szemben, közel 150 napos feldolgozásra készül fel ebben az évben. Ennyi szükséges ahhoz, hogy a — várhatóan megnövekvő répamennyiségből — a lakosság cukorszükségletének döntő hányadát hazai gyártásból kielégítse. A fogyasztás ugrásszerűen nőtt: 1950-ben 16,3 kg jutott egy főre, most ez több mint 20 kilóval több. Megnőtt a csomagolási arány is, az ipar összes termelésének 65⁰/₀-át korszerűen csomagolva hozza forgalomba.

30. kép

Széles választékot képes nyújtani a magyar édesipar. Három és félmilliárd forint értékben, csaknem 700 féle terméket gyárt. Az ipar a hatvanas években jelentős rekonstrukciót hajtott végre. Ekkor újították fel a hírneves Szerencsi és a Budapesti Csokoládégyárat.

31. kép

Az utóbbi években egyre korszerűbb üzletekben kínálják az élelmiszeripar termékeit. ABC-áruházak épültek már a nagyobb községekben is. Itt korszerű hűtőpultokban tárolják az árukat.

KGST — 25 év

(7. sz. tekercs)

Negyedszázada, 1949-ben alakult meg a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa. Az alapító okmányt a Szovjetunió, Bulgária, Románia, Lengyelország, Csehszlovákia és Magyarország képviselői írták alá, majd 1950-ben az NDK, 1962-ben Mongólia, 1972-ben pedig Kuba csatlakozott az egyezményhez.

Országok között korábban soha nem ismert kapcsolatok alakultak ki a KGST-ben. Együtműködésük, amint a szervezet neve is jelzi, a kölcsönös segítségre, a testvéri együttműködés internacionalista elveire épül. Ez a KGST létrejöttétől mindmáig, elsősorban a Szovjetunió önzetlen, testvéri segítségét jelenti.

A KGST-ben önálló nemzetgazdaságok működnek együtt; döntéseiket az egyenjogúság, a kölcsönös előnyök érvényesítésével hozzák. Országaink számára a szocialista építés nagy történelmi lehetőségeit nyújtja, hogy tagjai lehettünk a világ leggyorsabban fejlődő gazdasági közösségének, amely a KGST 1971-ben tartott XXV. ülészaka óta a még nagyobb eredményeket ígérő integrációs programot valósítja meg.

Az elmúlt negyedszázad fejlődésvonalát két szám is meggyőzően ábrázolja: a KGST tagországok 1950-ben 18 százalékkal, 1973-ban pedig 33 százalékkal részesedtek a világ ipari termeléséből.

1. kép

A második világháború után a szocialista fejlődés útjára lépő országok elmaradott gazdaságot örököltek, amit tetézték a súlyos háborús pusztítások. Már az újjáépítés szakában kimagasló jelentőségű volt a Szovjetunióval kötött egyezmények rendszere. Számunkra is ez tette lehetővé, hogy — már jóval a KGST meg-

alakulása előtt — testvéri segítséget kapjunk a szocialista építés megalapozásához.

2. kép

A fejlődés rendkívüli ütemét érzékelteti, ha filmünk időgépén hirtelen a jelenbe érkezünk: ma már innen a hatalmas moszkvai palotából irányítják a KGST tevékenységét.

3. kép

Ez is jelképes jelentésű: tartsanak velünk a KGST-palota elnöki termébe — a berendezést, a bútorokat magyar vállalatok szállították.

4. kép

A kapu, amely országunkat legfontosabb KGST-partnerével, a Szovjetunióval összeköti, s amelyen e negyedszázadban az anyagok-árak roppant folyama áramlott hozzánk: a záhonyi konténerrakodót látjuk.

5. kép

Országunkban kevés a nyersanyag és az energiahordozó, ezért számunkra különösen jelentős az a segítség, amit a gyorsan fejlődő gazdaság energiaétvágynak ki-elégítéséhez kapunk. Képünkön: a KGST-országokból érkező villamos energia egyik kapuja, a Göd—Léva vezeték hazai állomása.

6. kép

A távvezeték-rendszereken, elosztóállomásokon eljut a villamos energia gyárainkba, otthonainkba.

7. kép

Jobbára szovjet tervek alapján, sorra épülnek a hőerőművek — képünkön a dunai hőerőmű építését látjuk.

8. kép

A Barátság olajvezeték után immár a Testvériség gázvezeték csövei — ezúttal még a nyírségi homokon.

Szovjet munkások, mérnökök is közreműködnek a hatalmas vezetérendszer magyarországi szakaszának építésében.

9. kép

Szovjet emelőberendezések helyezik a földbe az óriás csőkigyót... S az 1975-ben érkező 6,5 millió tonna olaj mellett csakhamar földgáz is áramlik hozzánk a Szovjetunióból.

10. kép

Felépült a Dunai Vasmű és mellette az új, szocialista város. A szovjet tervdokumentációra, szovjet vasércszállítmányokra alapozott kohászati üzem is hozzájárult ahhoz, hogy 1950 és 1973 között acéltermelésünk több mint háromszorosára nőtt.

11. kép

Megújultak régi kohászati üzemeink is: így dolgozik a korszerű folyamatos acélöntőmű Ózdon.

12. kép

A magyar ezüst — a bauxitból, timföldből nyert alumínium termelését a KGST-együttműködés rendszerében aláírt magyar—szovjet és magyar—lengyel egyezmények alapján fejlesztjük. Ám a negyedszázados évfordulón emlékezzünk a történelmi előzményre is: a szocialista tulajdonviszonyok kialakítása, az államosítással létrejött társadalmi tulajdon tette lehetővé a gyors fejlődést.

13. kép

Látogassuk meg munkahelyükön a bauxitbányászokat — a Rákhegy II. bányában vagyunk. Az itt is kitermelt bauxitból timföldet állítunk elő, amit jelentős részben a Szovjetunióban kohósítanak alumíniumtömbökké. Sok villamos energiát takarítunk meg így.

14. kép

Hatalmas tömbökben érkezik vissza a kohósított alumínium, bár természetesen fejlesztettük a hazai alumíniumkohásztot is. Képünkön: az inotai kohó.

15. kép

Ilyen módon sikerült megalapoznunk világszínvonalú alumíniumfeldolgozó iparunkat. Óriás üzemmé nőtt a Székesfehérvári Könnyűfémű.

16. kép

Üzembelepett a gyár szélesszalag-hengerműve, amely ilyen értékes termékkel látja el a népgazdaságot.

17. kép

A KGST-együtműködésre alapozott szocialista iparosítás nagymértékben segítette a gépipar gyors fejlődését: 1950 és 1973 között az ágazat 9,5-szeresére növelte termelését. Ezen belül kimagasló eredményeket ért el a közúti járműgyártás: a 70-es évtized első felében — évi tízezer darabot előállítva — a kontinens legjelentősebb autóbuszgyártó országai közé emelkedtünk.

18. kép

A szocialista kooperáció eredményeként — bár közvetve — személyautót is gyártunk. A szocialista nemzetközi munkamegosztás jelképes jelentésében értjük ezt: a Bakony Művekben, más gyárainkkal együtt, a szovjet Zsiguli kocsikhoz termelnek alkatrészeket.

19. kép

Cserében pedig évről-évre több Zsiguli érkezik hozzánk. Képünkön: átveszik az új szállítmányt a Csepeli Szabadkikötőben.

20. kép

A szocialista országok rendelkezéseire, a nagy sorozatú gyártás gazdasági előnyeire alapozva bővítjük kapcsolatainkat a fejlett tőkés- és a fejlődő országokkal is.

Jól példázza ezt darutermelésünk: a világ sok kikötőjében dolgozik a túlnyomórészt szocialista országokba exportált magyar daru.

21. kép

Gépiparunkat — az integráció komplex programjának megfelelően — egyre több szakosítási és kooperációs egyezmény fűzi a KGST-országokhoz. Magyar—szovjet kooperációs szerződés alapján készül a székesfehérvári Videoton gyárban az egyik legkorszerűbb termék, a színes televízió.

22. kép

Terjednek a KGST-együttműködés olyan módszerei is, mint a licencek kölcsönös vásárlása. A Magyar Optikai Művek új mátészalkai gyára az NDK világhírű Zeiss üzemétől vásárolta meg a szemüveglencse gyártási eljárását. Az üzem — hazai munkáskezeket foglalkoztatva —, most termelésének 80 százalékát exportálja.

23. kép

A gyártmányok tervszerű megosztása nagy előnyöket kínál. Ilyen szakosítási egyezmény alapján állítanak elő — a szocialista közösség országai számára is — különböző korszerű szerszámgépeket a Csepel Vas- és Fémművekben.

24. kép

Külkereskedelmi forgalmunk 68 százalékát a szocialista országokkal bonyolítjuk le. Szocialista országokból érkezett megrendeléseket teljesít az Április 4. Gépgyár is: készülnek a thermogenerátorok.

25. kép

A Kiskunfélegyházi Vegyipari Gépgyárból Csehszlovákiába exportálják a hatalmas műanyagpor-tartályokat.

26. kép

Sorozatban készülnek — szovjet megrendelésre — a stúdiómagnetofonok.

27. kép

A szocialista országok megrendelése, a hatalmas piac igényei, lehetővé teszik, hogy az ipar szerte az országban új üzemekkel bővüljön. A jászberényi Lehel Hűtőgépgyár Jászárokszálláson létesített üzem, ahol a korszerű életforma termékei: az ABC-áruházak hűtőpultjai készülnek.

28. kép

A komplex program előirányozza a KGST-országok közvetlen termelési kapcsolatainak bővítését, s a leninvárosi Olefinmű már ilyen üzem. A határidő előtt felépült gyáróriásból csővezeték szállítja a vegyipari alapanyagot a szovjet testvérüzembe továbbfeldolgozásra. Az előny: mindkét ország sok beruházást takarít meg, hiszen itt is ott is csak a kapacitás egy részét kell kiépíteni.

29. kép

A KGST-országokban — hazánkban is — gyors ütemű a népgazdaság kemizálása. Ez azt jelenti, hogy a vegyipar kimagasló ütemben növeli termelését, ellátva az országot korszerű anyagokkal. A Nitrokémia Ipartelepek fűzfői üzemében mintegy százötven féle terméket állítanak elő.

30. kép

Vegyiparunk világszínvonalú és nemzetközi hírnevű ága: a gyógyszergyártás, amely termékeinek zömét a szocialista országokba exportálja. Erre alapozva gyógyszergyártásunk olyan mértékben fejlődött, hogy az egy főre jutó gyógyszerkivitelben hazánk a világ legjelentősebb exportőr országai közé emelkedett. Képünkön: a rekonstruált, hatezer dolgozót foglalkoztató Chinoin-gyár.

31. kép

A félévszázados üzem — kiváló kutatógárdájával, korszerűsített berendezéseivel — nemzetközileg elismert gyógyszerújdonságok termelője lett.

32. kép

Hatalmas üzemmé fejlődött a Kőbányai Gyógyszergyár.

33. kép

Ipari ország, modern, szocialista életforma — így összegezhetők KGST-együtműködésünk negyedszázados eredményei. A jövőt pedig ezekkel a szavakkal körvolalazzák a Központi Bizottság kongresszusi irányelvei: „Előrehaladásunk alapvető feltétele a szocialista nemzetközi gazdasági összefogásban rejlő lehetőségek teljesebb kiaknázása”.

ÉLETKÖRÜLMÉNYEK I. (LAKÁS)

(8. sz. tekercs)

Az 1930-as években Magyarországon évente körülbelül 23 ezer lakás épült, 100 lakásban átlagosan 382 fő lakott. Az elmúlt évben mintegy 90 ezer lakás épült és 100 lakásra 307 fő jutott. Javult a lakások felszereltsége is. Míg 1949-ben a lakások 48⁰/₀-ában volt villany, addig ez az arány 1974-ben 95⁰/₀-ra növekedett. Harminc évvel ezelőtt luxusnak számított a vízvezetékkel, fürdőszobával felszerelt lakás. A 15 éves lakásépítési program keretében épülő 1 millió lakás fürdőszobával és korszerű fűtéssel felszerelt, több lakószobából áll. 1949—1974 között az egyszobás lakások aránya 69⁰/₀-ról 36⁰/₀-ra csökkent, a három és többszobás lakások aránya 8⁰/₀-ról 17⁰/₀-ra nőtt.

1. kép

A felszabadulás előtt éltek hazánkban emberek barlangokban, — a képünkön látható körülmények között — nyomortelepeken, cselédházakban és a háború utáni Budapesten életveszélyes romépületekben is.

2. kép

Szabolcs-Szatmár megyében a IV. ötéves terv időszakában 21 800 korszerűen felszerelt lakás épül. A képen Nyíregyháza látható.

3. kép

Az egész országra a gyors városiasodás jellemző. A képen látható szekszárdi városrész is ezt érzékelteti.

4. kép

A 900 éves várost, Szolnokot látjuk. Valamikor cserépetős családi házairól volt felismerhető, ma többemeletes lakóépületeiről nevezetes.

5. kép

Az első ötéves terv idején, a Dunai Vasművel együtt új város is épült, Dunaújváros. Azóta állandóan bővül, szépül. Méltán nevezik a rózsák városának.

6. kép

A IV. ötéves tervben Szegeden Házgyár épült, amely jelentősen hozzájárult a megye lakásépítési programjának sikeréhez. A képen a tarjáni új városrész látható.

7. kép

1945-től 60-ig terjedő időben kétszer annyi lakás épült a falvakban mint a városokban, nagyrészt önerőből. A vidéki városok falusias házait a nagyvárosokra jellemző emeletes házak váltják fel. Képünkön Kecskemét látható.

8. kép

1960 és 70 között értük el, hogy 1500 lakással több épült a városokban, mint a falvakban. Ez idő alatt azonban több mint félmillióval nőtt a városok lakossága, míg a községeké jelentősen csökkent. Képünkön Debrecen, az ország legnagyobb városa.

9. kép

A szocialista iparosítás és a lakásprogram végrehajtása következtében új városok keletkeztek és több nagyközség várossá fejlődött. Míg a felszabaduláskor 56 városunk volt, ma 83 van. Közéjük tartozik Leninváros is, a fiatalok városa.

10. kép

A képen látható Nagyatád elnyerte a város rangját.

11. kép

A felszabadulás óta Budapest magához ölelte hat peremvárosát. A tizenötéves lakásépítési program valósággal csodát művelt az egykori peremvárosokkal. Képünkön: Újpalota.

12. kép

A IV. ötéves terv időszakában mintegy 10 ezer lakás épül Nógrád megyében. 385 elavult bányászkolónialakást kellett felszámolni, helyette új, korszerű és egészséges lakásba költöztek a családok. Képünkön: Salgótarján.

13. kép

Ami egy városban régi, azt nem mind kell lerombolni. Vannak megőrzésre méltó épületeink is. Sok várostervező bebizonyította, hogy lehet úgy modern házakat építeni, hogy egy város megőrizze meghittségét, báját. Íme egy kaposvári városrész.

14. kép

Talán a legvárosibb külsejű városunk Sopron. Harmóniáját kár volna toronyházakkal megbontani. Műemlékeit védjük, idegenforgalmi nevezetesség.

15. kép

Győr-Sopron megye összes lakosságának több mint 50⁰/₀-a városban él. Egyre többen költöznek a környező falvakból a képen látható Ady-városrészbe.

16. kép

Székesfehérváron nem látszik a kora, pedig már ezer éves is elmúlt. Folyamatosan és állandóan fiatalodik az óriásdaruk segítségével épülő új városrészekkel.

17. kép

Tatabánya — új város, sok bányászcsaládnak adott új, kényelmes otthont.

18. kép

1945-től 1975 végéig 1 600 000 lakással leszünk gazdagabbak. Megújult az ország teljes lakásállományának csaknem a fele. Az építkezés üteme az új módszerek elterjedésével meggyorsult. Így van ez Százhalombattán is.

19. kép

Zala megyében a IV. ötéves tervidőszak alatt 10 500 új lakás épül. Képünkön Nagykanizsa látható.

20. kép

Kétszer annyi lakás épül Egerben a jelenlegi ötéves tervidőszak alatt, mint az előzőben. Többsége a csebók-szári lakótelepen épült.

21. kép

A képen a lábatlani Vékonypapírgyár új lakóházai láthatók.

22. kép

Íme egy mai tanya Szeged és Baja között. Gémeskúttal, villanyvezetékekkel, TV-antennával és autóval. Az országban nem minden tanyának ilyen kedvezőek a körülményei. Ezért hagyják el lakói a tanyavilágot és telepednek a közeli falvakba, városokba.

23. kép

Látogassunk el egy mai községbe, Nagyrédére. A földszintes, zsalus házak mellett sorra emelkednek a komfortos, kétszintes épületek.

24. kép

A XIII. században épült történelmi város, Siklós a képen látható új lakóteleppel megfiatalodott.

25. kép

Nem csupán új városok, hanem új falvak is épültek. Csengerújtelep egy tragikus esemény boldog befejezése. Itt kezdtek új életet az árvízszújtotta Nagygéc és Komlótótfalu lakosai. Villámgyors felépülése a nemzet összefogásának és építőiparunknak köszönhető, amely az összeomlott vályogházakból az árvízveszélynek kitett területekről biztosabb vidékekre és szilárd, korszerű épületekbe telepítette a hajléktalanokat.

26. kép

Képünkön a 15 éves lakásépítési program keretében épülő óbudai lakótelep.

27. kép

Az országban 10 házgyár és öt panelüzem biztosítja az építőipar számára a korszerű és előre beépített lakóházelemeket. Jól felszerelt, ízléses konyhában könnyebb a háziasszonyoknak a főzés.

28. kép

A képen egy fiatal munkásházaspárt látunk ízlésesen berendezett új lakásukban az Egyesült Izzó lakótelepén.

ÉLETKÖRÜLMÉNYEK II. (EGÉSZSÉGÜGY)

(9. sz. tekercs)

Egy mai fiatalember elszörnyülködik, ha a nemrég még gyarmati uralom alatt sínylő népek egészségi állapotáról olvas. Eszébe sem jut, hogy harminc évvel ezelőtt nálunk is ily szomorú volt a helyzet. A csecsemő- és a gyermekhalálozás nagymértékű volt, a tüdőgümőkór tömérdek áldozatot szedett. Járványok és fertőző betegségek terjedtek, a hastífusz esztendőről-esztendőre visszatért. A gyermekarcokról le lehetett olvasni, hogy az uralkodó vagy a dolgozó osztályokhoz tartoznak-e. A fakó bőr, az öreges vonások, a közönyös arckifejezés elárulta, hogy odahaza tömérdek a gond és kevés a kenyér. A szegényember gyereke alacsonyabb termetű volt mint a gazdagé, mert keveset evett, levegőtlen, zsúfolt nyomortanyákon élt és kiskorában már munkára fogták. Közülük sok szenvedett hiánybetegségben. Ha kicsi, sovány, pókhasú és görbe lábú volt, a szomszédasszony is meg tudta állapítani: angol-kóros, D-vitamin-hiánya van.

Ma a tüdőgümőkórt visszaszorítottuk, Budapesten 18 éve nem halt meg gyerek tbc-ben. A csecsemőhalálozás az egyharmadára csökkent. 1973-ban pedig csak egyetlen ember halt meg hastífuszban.

Gyermekeink megszépültek. Magasabbra nőnek, mint a szüleik és a nagyszüleik. A védőnőknek nem a hiánybetegségek leküzdése a legfőbb gondja, hanem az, hogy rábeszéljék a mamákat, nagymamákat, ne táplálják túl a csecsemőket.

1. kép

A szocialista egészségügy alapelve a megelőzés. A tuberkulózis leküzdésének egyik oka, hogy az újszülöttek

BCG-oltást kapnak, s a fiatalok húszéves korukig állandó ellenőrzés alatt állnak, újraoltásuk is kötelező. A felnőtt lakosság évente tüdőszűrő-vizsgálaton vesz részt. 1973-ban tízmillió kétszázezer szűrő- és ellenőrző vizsgálatot végeztek. Sokat már a képünkön látható modern röntgenkészülékkel.

2. kép

A második világháború után 34 tüdőgondozó maradt használható állapotban és mintegy ezer kórházi ágy állott a tbc-s betegek rendelkezésére. E népbetegség leküzdésére irányuló erőfeszítés eredményeképpen 1968-ban már 190 tüdőgondozó intézet működött és 15 ezer kórházi ágyon helyezhettek el tbc-s betegeket. 1973-ban öttel csökkent a tüdőgondozók és háromezerrel a tbc-s ágyak száma. E fogyásnak azonban örülhetünk, mert azt bizonyítja, hogy évről-évre kevesebb az új megbetegedés. A tbc nem magyar betegség többé, ahogy világszerte nevezték. Képünk a tatabányai TBC-kórházat ábrázolja.

3. kép

A megelőző szülészeti ellátás, a terhesgondozás, valamint a mintegy százszázalékos intézeti szülések eredményeképpen az anyai halálozás lényegében megszűnt. Míg a koraszülött osztályokon bonyolult berendezésekkel figyelik a csecsemők életműködését, az egészséges újszülöttek fejlődése egy egyszerű mérleggel is ellenőrizhető.

4. kép

A csecsemőkórházakban és -otthonokban a nap és a jó levegő gyógyító hatásával is élnek.

5. kép

A gyermekgondozási szabadságát élvező kismama megfogadja a védőnő tanácsát és naponta kétszer is sétaltatja a gyermekét. Neki is szüksége van a mozgásra, mert ismét anyai örömök elébe néz.

6. kép

1974-ben 20 százalékkal többen vették igénybe a gyermekgondozási szabadságot, mint 1973-ban. A negyedik öt éves tervben a bölcsődei hálózat fejlesztésének üteme meggyorsult. Képünkön egy szolnoki új bölcsőde látható.

7. kép

A körzeti gyermekorvosi hálózat kiépítésével ma már a városokban állami házi orvosok gyógyítják a kis betegeket. Kiépült a járási gyermekorvosi hálózat is, a falvakban pedig a Mozgó Szakorvosi Szolgálat gyermekorvosa siet az általános körzeti orvos segítségére. A csecsemő- és gyermekgyógyászaton 1973-ban 8500 kórházi ágy volt, ötezerrel több, mint 1950-ben. Képünk a ceglédi kórház gyerekosztályán készült.

8. kép

1950-ben 11, 1973-ban 25 orvos jutott tízezer lakosra. Képünkön az orvosképzés egyik fellegvárának, a pécsi egyetemi városnak a klinikája látható.

9. kép

A fekvőbeteg-ellátás a múltban az egészségügy legelmaradottabb területe volt. 1938-ban tízezer lakosra 51, 1973-ban pedig 83 kórházi ágy jutott. 1975 végére mintegy 90 ezer kórházi ágygal rendelkezünk. A felszabadulás előtt a lakosság nem egész egyharmada részesült társadalombiztosításban, a kórházi ápolásért fizetni kellett. Ma pedig minden állampolgár alkotmányos joga az ingyenes egészségügyi ellátás. Képünkön a 600 ágyas kiskunhalasi kórház, amelyet a város felszabadulásának 30. évfordulóján avattak fel.

10. kép

A kórházi hálózat fejlesztésénél gyorsabb ütemű volt az ellátás színvonalának emelése. Korszerű gépekkel és műszerekkel látták el egyebek között a laboratóriumokat, a röntgenosztályokat, a műtöket, a koraszü-

lött osztályokat és az intenzív részlegeket. A belgyógyászat és a sebészet újabb szakágakra bomlásának megfelelően új osztályok létesültek. Műveseállomások is működnek már. A múltban géppel altatnak az e célra külön képzett szakorvosok és asszisztensek.

11. kép

Az izotópokat is felhasználják betegségek megállapítására. Az I. számú Belgyógyászati Klinika izotóplaboratóriumában rádióaktív jóddal mutatják ki a beteg vérében a kóros elváltozást.

12. kép

Az Országos Onkológiai Intézetben kobaltágyúval irtják a daganatokat. Kezelés előtt röntgenfelvételeken követik nyomon a beteg szövetek pusztulását.

13. kép

Régebben egy apró tölcsérrel kukucskált a beteg fülébe az orvos. Minthogy a dobhártya csak milliméterekkel mérhető, az észleléshez jó szemre és nagy gyakorlatra volt szükség. Ma elektromikroszkópot használ a vizsgálathoz a fülész a ceglédi kórházban.

14. kép

Az agyvizsgálat azelőtt igen fájdalmas volt és nem járt elég megbízható eredménnyel. Ma korszerűbb berendezéssel végzik, amely nem viseli meg a beteget és tévedhetetlen.

15. kép

A beteg szépen gyógyul. Szíve már a nagyobb megterhelésre sem ver szaporán. A Balatonfüredi Szívkórházban kerékpárra ültetik és egy készülék méri, miként bírja szíve a karikázást.

16. kép

A hajdúszoboszlói gyógyüdülőt azok a mozgásszervi betegek keresik fel, akik kórházi ápolást nem igényel-

előtti népi kollégistákat, akik származásukkal és pusztalétükkel is azt példázták, hogy őrsegváltás készül az iskolákban és a társadalomban.

2. kép

Budapest új évgyűri a lakótelepek, s ezek a bölcsődékkal, óvodákkal, iskolákkal együtt alkotnak kerek egészet. Államunk egyetlen esztendő alatt csaknem másfél milliárd forintot költ az óvodák fenntartására. Ez teszi lehetővé, hogy a 3—6 évesek kétharmada közösségben készüljön fel a tanulásra.

3. kép

Nagykanizsa kilométerek százaira van a fővárostól, vidéknek számít, de — mint ez a kép is bizonyítja — a gondoskodás és a kicsinyek öröme minden országrészben ugyanaz.

4. kép

Szomszédban a gyár. Újpest egyik legpatinásabb üzeme az Egyesült Izzó, amelynek óvodáiban hatszáz apróságot helyezhetnek el. Az erre költött milliók az édesanyák nyugalmasában, jó közérzetében és a felnövekvő korosztályok zavartalan fejlődésében térülnek meg.

5. kép

A legjobb gyógyszer a megelőzés. Ma már természetes, hogy falun és városon egyaránt rendszeresen felkeresi a bölcsődéket, az óvodákat és az iskolákat, vagy időről-időre rendelőjébe hívja lányainkat, fiainkat a gyermekorvos.

6. kép

Égész oktatási rendszerünk alapja a nyolc osztályos általános iskola, amely a felnövekvő fiatalok mind-egyikét egész életre szóló útravalóval látja el. Minden száz iskolaköteles gyerekből 97—98 beiratkozik első osztályaiba, s 90—91 legkésőbb 16 éves koráig be is fejezi.

7. kép

Hazánkban már nem épülhet tornaterem nélkül iskola. Sokat áldoz államunk azért, hogy testben is, lélekben is ép legyen népünk ifjú nemzedéke.

8. kép

Napsütésben a szabadban is jólesik a mozgás. A Központi Bizottság oktatáspolitikai határozata nyomán — sok egyéb intézkedés mellett —, heti két óráról háromra emelték fel a kötelező testnevelési órák számát.

9. kép

Szemet gyönyörködtet ezeknek a debreceni gimnazistáknak a tornabemutatója, és szavak nélkül is ifjúságunk életörömét bizonyítja.

10. kép

Ma még egymillió ember él tanyákon, de gyermekeik nagy többsége már körzeti iskolába jár és nem gyalogszerrel rója a vigasztalan kilométereket, hanem a tanítás kezdetéhez és végéhez igazodó autóbuszra száll.

11. kép

A tanyasi kollégiumok tovább javítják a civilizáció peremén élő kisdíjak helyzetét. Évről-évre növekvő számuk sokat segít abban, hogy ne csak az írott jogban, hanem a valóságban is mindinkább egyenlőek legyenek a tanulás, az előrejutás esélyei.

12. kép

A még meglevő tanyasi iskolákban is nagyot fordult a világ. Fülöpházán is, egyebütt is meghonosodott az audiovizuális oktatás. A kormány 1973-ban 130 milliós forintos póthitelt szavazott meg a felszerelés korszerűsítésére és tavaly tovább folytatódott a pedagógusok munkáját és a gyerekek haladását megkönnyítő támogatás.

13. kép

Kecskeméten, az alföldi tanyavilág egyik nagy központjában külön stúdiót kellett berendezni az audiovizuális oktatás anyagainak sokszorosítására.

14. kép

Méltán világhírű a magyar zeneoktatás. Ezek a ceglédi gyerekek sok-sok társukkal együtt már nem nádihegedűn ismerkednek a hangszerek világával. Országszerte állami zeneiskolák és avatott tanárok egyengetik a tehetségek útját.

15. kép

Szülőknek, gyerekeknek egyaránt ünnepi pillanat az úttörőavatás. Hazánkban egymilliónyi kisdíák tartozik a kék- és vörösnyakkendősök seregéhez.

16. kép

Megannyi vonzó programot, érdekes látnivalót kínál az úttörőházak. Mégis nagy a varázsuk az ilyen és ehhez hasonló honvédelmi parkoknak, mert elérhető közelségbe hozzák azokat a messziről csodált vadászgépeket és harckocsikat, amelyek tegnap-tegnapelőtt még országunk határainak sérthetlenségén őrködtek.

17. kép

Úttörőváros, úttörővasút, úttörőstadion, úttörőflotilla... Csillebérc, Margitsziget, Zánka... Ez a néhány szó is sokat mond arról, hogy a kisdobosok és úttörők számára hogyan ölt testet államunk, társadalmunk gondoskodása.

18. kép

Jó ideje nem az elhelyezkedés, hanem az érdeklődésüknek és a képességüknek legjobban megfelelő hivatás felkutatása jelenti az általános iskolából kilépő fiatalok legnagyobb gondját. A kormány határozatára ennek enyhítésére építették ki országossá a pályaválasztási tanácsadók hálózatát.

19. kép

Egyre kevésbé végcél az érettségi. Ezért elsősorban azok iratkoznak be a gimnáziumokba, akik egyetemre, főiskolára készülnek, míg a többiek körében gyorsan növekszik az érettségi mellé szakmai ismereteket vagy szakmát adó szakközépiskolák vonzása. Tavaly nyáron például minden száz jelentkezési lapból hatvanat ide nyújtottak be a végzős általános iskolások.

20. kép

Több a lány, mint a fiú. Tíz középiskolás közül hatan az egykor gyengébbnek kikiáltott nem fiataljai közé tartoznak, akik egész sor olyan pályát is meghódítottak már, amelyet azelőtt elzártak előlük. Az Egressy Gábor finommechanikai és műszeripari szakközépiskolában például az esztergapad mellett is jól megállják a helyüket.

21. kép

Az életnek tanulnak. Ez is megmutatkozik abban, hogy egyre jobban a környék iparához igazodik az utánpótlást nevelő iskolák jellege. Ennek szellemében kapott Kazincbarcika vegyipari technikumot.

22. kép

A dolgozó fiatalok mellett a diákok is részt kérnek közös feladataink megoldásából. Minden nyáron legalább harmincezer középiskolás és leendő diplomás népesíti be a KISZ központi építőtáborait és tölt társadalmi munkával két-két hetet. A Balatonboglári Állami Gazdaságban a gyümölcsszüretre érkező lányoké ez az épület.

23. kép

A középfokú oktatás része lett és — ahogy ez a kaposvári iskola is bizonyítja — körülményeiben is alaposan megújult a szakmunkásképzés, amelybe sok fiatal érettségi után kapcsolódik be.

24. kép

A mezőgazdaságban is egyre nagyobb a szakmunkások keletje és becsülete, mert a gépek kezelésére és az új módszerek alkalmazására is felkészítik őket a tanulás éveiben. Épp úgy mint ezeket a lányokat Sopronban.

25. kép

Velencén a nagyüzemi méretekhez szabott mamutraktorok és tartozékaik adják fel a leckét leendő vezetőiknek. Nem is olyan régen még egy egész falunak nem volt annyi lova, mint ahány igavonó ereje ezt a kultivátort mozgatja.

26. kép

A mezőgazdasági szakmunkásképző intézetek mindenestre alaposan felkészültek az új követelmények teljesítésére. Jó példa erre az a vépi tanműhely, ahol a gépésztanulók gyakorolhatják későbbi munkaeszközök karbantartását.

27. kép

A hajdani pékségeket is gyárak váltották fel, ahol hasábfakkal, szalmával hevített kemencék helyett villany és gáz melegével sütik a kenyeret. Ennek fortélyáival ismerkednek ezek a nagykőrösi fiatalok, akik valóságos vizsgaremekkel álltak a fényképezőgép lenszéje elé.

28. kép

Megfiatalodtak a tudományok nagymúltú fellegvárai. A Budapesti Műszaki Egyetem például épületek egész sorával és atomreaktorral gyarapodott. Erre is szükség van a kutatóintézetek utánpótlásának és a Pakson már épülő atomerőmű leendő szakembereinek oktatásakor.

29. kép

A Semmelweis Orvostudományi Egyetem diákjai is jobb körülmények között készülhetnek hivatásukra. Ennek egyik bizonyítéka a fogorvosjelöltek új oktatórendelője, amelyet korszerű felszereléssel láttak el.

30. kép

Nyíregyházától Győrig, Miskolctól Pécsig egész sor vidéki város lett rangos központja a felsőoktatásnak. A borsodi iparvidék központjában már szinte önálló keretet alkot a kohó-, a bánya- és a gépészmérnök-képzés birodalma.

31. kép

Veszprémben a vegyipari szakemberképzés talált otthonra. Az utánpótlás nevelésével egyidejűleg értékes vizsgálatokat és tudományos munkát is végeznek a laboratóriumokban.

32. kép

A kellékek ugyanazok mint a régi világban, csak a lovasok változtak nagyot. A mezőgazdasági nagyüzemekbe készülő hódmezővásárhelyi diákok — többségükben munkás-parasztcsaládok gyerekei — gyakorolnak az új főiskola tangazdaságának hatásain, hogy akkor se valljanak szégyent, ha munkahelyükön majd netán nyeregbe szólítja őket a kötelesség.

33. kép

Iskolagépek a magasban. Ma már a repülőgépek is hozzátartoznak a korszerű növényvédelemhez. Az ízig-vérig XX. századi hivatás művelői Nyíregyházán tanulnak, és a sikeres elméleti és gyakorlati vizsgák után rajzanak szét a különböző országrészekbe.

34—35. kép

Sárospatak patinás tanítóképzőjéhez (1. kép) éppúgy hozzátartozik a kollégium, mint a debreceni agrártudományi egyetemhez (2. kép). Ma már minden hatodik szakmunkástanuló, minden ötödik középiskolás és minden második egyetemista, illetve főiskolás diákothonban vagy kollégiumban lakhat a tanulás éve alatt.

36. kép

Minden elkallódó tehetséggel szegényebbek leszünk. Ezért egyengeti megkülönböztetett figyelem és gondos-

kodás a rászoruló és támogatásra érdemes fiatalok útját, és szolgálnak jó ügyet a Ho Si Minh Tanárképző Főiskolán megrendezett nyári táborozáshoz hasonló egyetemi előkészítők.

37. kép

Azzal is társadalmi értéket mentünk, hogy a legalább három éve dolgozó ifjú szakmunkások legjobbjai 1973 óta érettségi nélkül is eljuthatnak az egyetemekre, főiskolákra. Emberi és szakmai helytállásuk jutalmaként, munkahelyük ajánlásával mind nagyobb számban vehetnek részt az alapok pótlására hivatott előkészítőn, majd a sikeres számadás után nappali tagozatos diákként tanulhatnak tovább. Képünkön már a második évjártat tagjai birkóznak feszült figyelemmel az anyaggal.

38—39. kép

Évről-évre kevesebben érik be azzal, hogy csak érzékelik gyorsan változó világunk jelenségeit, érteni is akarják az összefüggéseket. Gyorsan növekszik a marxizmus—leninizmus alapjai, a tudományos szocializmus időszerű kérdései iránti érdeklődés. Ennek kielégítését segíti a Budapesti Pártbizottság új oktatási központja is.

MŰVELŐDÉS I.

(11. sz. tekercs)

Polcainkon könyvek sorakoznak. Esténként tévét nézünk és otthonaink számottevő részében már nem is egy, vagy nem is akármilyen rádió szól. Ha kedvünk szottyan rá, mozijegyet váltunk — csaknem hétmilliárd forintot költünk kulturális célokra egyetlen esztendő leforgása alatt — és a színház az opera és a hangverseny is bennünket vár. Napról-napra újság, folyóirat hozza házunkhoz hírekben a nagyvilágot, máskor meg felkerekedünk és sétálva, utazva barangoljuk be határainkon innen és túl a számunkra még ismeretlen tájat. Eljut hozzánk mindannak legjava, amit alkotó-gondolkodó és műveikben sokszorozódó elődeink halmoztak fel évezredekken át. Szocialista fejlődésünk jóvoltából önmagunkhoz és valamennyi előttünk élt nemzedékhez mértén is, mind többet meríthetünk az irodalom, a művészetek, a halmozódó új ismeretek tárházából. Szében, tartalmasabban élünk, szórakozunk — ha nem is mindannyian egyformán gyarapodtunk —, de mindenképpen kitarult előttünk a látóhatár. Ebben ölt szinte észrevétlenül testet számunkra a szellemi életünket átformáló, megújító kulturális forradalom.

1. kép

Megrendítően emlékezetes élménye volt a hathetes ostrom tetszhalálából alig ocsudó Budapest lakóinak az első filmbemutató. Ma már tudjuk, jelképnek is beillett és új korszak kezdetét jelezte, hogy szovjet alkotás, a „Tovaris P” és „Az oreli csata” képei peregtek az Uránia-mozi zsúfolt nézőtere előtt.

2. kép

A színházak még romokban heverték, a vers, a dal azonban már utat talált új közönségéhez. Az Északi

Járműjavítóban ünnepi műsor köszöntötte a munka hőseit, a 100. mozdony újjáteremtőit. Gobbi Hilda a rögtönzött pódiumon.

3. kép

Az sem volt baj, hogy nem minden ablakra jutott üveg, a sérülések nagyját befoltozták, kezdődhetett az előadás. Az azóta új otthonra talált Nemzetiben 1945 szeptemberében gördült fel először a függöny.

4. kép

Művészeink legjava tehetségével, emberi példájával és állásfoglalásaival is sokat tett azért, hogy azoké legyen a kultúra, akik a legmértöbbak rá, a dolgozó millióké. Bajor Gizi a szavazóurna előtt.

5. kép

Hangverseny a hercegi rezidencián. Főúri kiváltság volt hajdanán Haydn, Mozart, Bach és a többi nagy mester zenéje. Ma pedig akármelyikünk jegyet válthat a fertői Eszterházy-kastély koncertjeire, sőt a tv-közvetítések jóvoltából milliókhoz szólnak egyidejűleg a művészek.

6. kép

Új nép, másfajta raj a nézőtéren. A színházak, a mozik, a könyvkiadók, a kiállítótermek és a többi kulturális intézmény államosítása kivétel nélkül a proletárhatalom megteremtéséért vívott kiélezett küzdelem egy-egy sikerét jelentette.

7. kép

Irodalmi műsorváltás előtt. Soha ilyen közel nem állt közönségéhez a művészet, mint napjainkban és nemcsak jutalma, hanem útravalója is lehet a munkásnak. Ezt is kifejezi ez a tatabányai kép.

8. kép

Több mint hatszázezer írástudatlant hagyott ránk a Horthy-fasizmus negyedszázada. Ma hazánk minden

negyedik lakója tagja valamelyik könyvtárnak, gazdag választékot kínál a csaknem hatvanmillió-kötetes gyűjtemény. Mezőszentgyörgyön 250 kötettel nyílt meg 1949-ben az ország első népkönyvtára, ma tízszer ennyi olvasnivaló sorakozik a polcokon.

9. kép

Játék a könyvek között. Sokféle módja lehet és van a szép szó, az irodalom megszerettetésének. Marcali gyermekolvasójában a játékok is segítenek abban, hogy minél több kisdíák lépje át a kölcsönző küszöbét.

10. kép

Különösen szép hivatás könyvet adni azok kezébe, akik idős fejjel indulnak felfedező útra az olvasnivalók birodalmában. Mélykút tízezerkötetes könyvtárában is megkülönböztetett figyelemmel és tisztelettel foglalkoznak az örökifjú érdeklődőkkel.

11. kép

Könyvtár a gyárban. A Chinoinhoz hasonlóan az ország sok más üzemében is szakmai könyvek gyűjteménye várja az új felfedezések iránt érdeklődő kutatókat és más szakembereket, akik összesen 15 milliónyi kötetből választhatják ki a munkájukhoz szükségeset.

12—13. kép

A naptárban nem jelzik piros betűkkel, mégis ünnepnek számít hazánkban az esztendőről-esztendőre megújuló könyvhét. Ilyenkor Budapesten és vidéken egyaránt az utcákra költözik a magyar és a külföldi irodalom színe-java (1. kép), és olvasóikkal találkoznak, ajánlásukkal és aláírásukkal fémjelzik műveiket az írók és a költők (2. kép).

14. kép

Megannyi új otthonot teremtettünk a kultúrának. Közülük az egyik Leninváros művelődési központja, amely

a nagy proletárfestő, Derkovits Gyula nevével és szellemében gazdag programmal várja a környék lakóit.

15. kép

Szekszárd is méltán büszke lehet új művelődési házára, amelynek csupa üveg homlokzata a városképet, programja pedig az embereket gazdagítja. A statisztikák tanúsága szerint százezer ismeretterjesztő előadással és 30—40 ezer műsoros esttel várja vendégeit a különböző országrészek több mint 2800 művelődési otthona.

16. kép

Közelebb a fiatalokhoz. A Központi Bizottság határozata alapján, ennek jegyében alakulnak át művelődési és ifjúsági házakká a művelődési házak és kap hazánk mind több városa külön ifjúsági és úttörőházat. Budapest II. kerületén kívül Győrött is nem rég avatták fel a tizen- és huszonévesek összejöveteleinek, szakköreinek új központját.

17. kép

A hortobágyi hídi vásárhoz, a Vidám Parkhoz még hozzátartozik a körhinta, a céllövölde, a kikiáltó és az áldomásokkal fűszerezett sokadalmak többi kelléke, varázsuk azonban megkopott.

18. kép

Sokkal vonzóbbak az ízig-vérig mai ifjúsági parkok, ahol tavasztól ősziig megannyi érdekes program — vetélkedő, fiatal tehetségek bemutatója, írók, költők látogatása — társul a talpalávalóhoz. Mindenütt így van ez az országban, ahol már megnyíltak.

19. kép

A szórakozás, a művelődés meghiتهbb, kevésbé népes és zajos formáinak adnak otthont az ifjúsági klubok. Számuk néhány év alatt megsokszorozódott és ma már meghaladja a 3500-at. Nagy előnyük, hogy kialakításukhoz, berendezésükhöz nincs szükség nagy beruhá-

zásra. Egerben a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola diákjai a kihasználatlan szenespincét vették birtokukba.

20. kép

Tagtöborzás diákmódrá a Kaffka Margit Gimnáziumban. Az ifjúsági klubok többségének a KISZ a védnöke, de a hivatásos népművelők támogatása is jól kamatozik életükben.

21. kép

Három év alatt majdnem hétszázmillió forinttal növekedett és megközelítette a három és félmilliárd forintot a kulturális élet állami támogatásának összege. A színészelöltek is ösztöndíjjal tanulhatnak és saját színpadjukon, gond nélkül készülhetnek hivatásukra.

22. kép

A legifjabb festő- és grafikusnemzedék tagjait művésztelepek várják tanévzárás után. Ezeket a fiatalokat Sárospatak látta vendégül egy hónapra.

23. kép

Zebegényben képzőművészeti szabadiskola működik nyaranta neves mesterek irányításával. Hallgatói, akiknek száma jóval meghaladja a kétszázat, Szőnyi Istvánnak, a Dunakanyar nagy festőjének nyomdokain járnak.

24. kép

A műtermet a város adta. A 15 évre vállalt egymillió új otthon felépítése közben is jutott idő, pénz, erő a műteremlakások számának gyarapítására. Az ifjabb Koffán házaspár számára például Dunaújváros teremtette meg a nyugodt alkotás feltételeit.

25. kép

A világhír sem elérhetetlen. Erre példa a két kiváló fiatal zongoraművész, Ránki Dezső és Kocsis Zoltán

pályája, amelyet a tehetségen, a szorgalmon kívül államunk gondoskodása alapozott meg.

26. kép

A televízió nagy vetélytárs, mégis 7—8 eladott mozi-jegy jut hazánk minden egyes lakójára évente, a felszabadulás előtti három helyett. Budapesten, az Üllői úti új városrész házainak tetején is ott az antennaerdő, mégis szükség volt az új szélesvásznú filmszínházra.

27. kép

Ma már természetes, hogy magyarul beszélnek a külföldi filmek szereplői a mozikban vagy a televízióban, pedig a szinkronizálás feltételeit is a felszabadulás óta teremtettük meg.

28. kép

Évről-évre 160—170 játékfilmet mutatnak be hazánkban. Közülük minden negyedik magyar művészek munkája. Az elmúlt 30 esztendőben Moszkvától Cannesig rangos díjak tucatjai fémjelezték a legnagyobb nemzetközi seregszemlékre benevezett alkotásokat.

29. kép

Még két évtizede sincs, hogy műsort sugároz a magyar televízió, de már szinte teljesen felzárkózott jóval korosabb társa, a rádió mellé. Eddig több mint kétmillió kétszázezer tv-készülék talált hazánkban gazdára és már a színes televízió is elindult hódító útjára. Képünkön az új IV-es stúdió.

30. kép

Milliók múzeuma a budai Vár. Felszabadulásunk 30. évfordulójára szinte teljes egészében visszanyeri klaszszikus szépségét a sok vihart megélt palota, amelynek falai között most nemzeti múltunk, művészetünk felbecsülhetetlen értékű kincsei találnak otthonra.

31. kép

Az új környezetben hagyományos eszközeikkel is sok nézőt vonzanak a porond magyar és külföldi művészeinek produkciói.

32. kép

De a világirodalom klasszikusainak művei is telt házhoz szólnak. Éppúgy, mint a Madách Színházban Shakespeare Otelló című drámája.

33. kép

A Magyar Állami Operaház pénztárára is gyakran felkerül a „Minden jegy elkelt” tábla.

34. kép

Az értő közönség a művészek alkotókedvét is megsokszorozza. Az elmúlt években egész sor új magyar zenedráma indult el Budapestről Európa színpadjaira. Közülük az egyik Szokolay Sándor Várnász című alkotása, amely Federico Garcia Lorca megrendítő drámáját alkotta újra.

35. kép

Rangos vállalkozások, szép sikerek fűződnek a vidéki színházak nevéhez. Szeged és Debrecen operaelőadásaival, Pécs pedig balettegyüttesével is méltó társa Budapestnek.

36. kép

Amikor a néző kap virágot. Molnár Ferencnek, a Kőbányai Gyógyszerárugyár dolgozójának jutott a Víg-színház 20 ezredik bérlete. Vele együtt tízezrek váltanak egész évadra jegyet maguknak a színházak előadásaira.

37. kép

Ez is küldetés. A hajdani elődök ekhós szekere helyett autóbusszal járják az országot és a legkisebb falvakat is felkeresik az Állami Déryné Színház művészei.

38. kép

Nem a „hol” a lényeg. Más társulatok is gyakran útra-
kelnek, hogy azokhoz is eljussanak, akikkel még meg
kell ismertetni és szerettetni művészetüket. Ez vezette
a 25. Színház tagjait Baranya megye kisközségeibe.

39. kép

Kiállításra várva. Ez a kép, amely bejárta a világot,
a drezdai képtár gyűjteményére kíváncsi budapestieket
örökítette meg a Szépművészeti Múzeum bejárata előtt.

40. kép

Egzotikus táj, szépre éhes mai magyar fiatalok Pécsen,
a Janus Pannonius Múzeum Csontváry emlékkiállításán.
Hazánk lakói csaknem tízmilliószor keresik fel
évenként a múzeumokat.

MŰVELŐDÉS II.

(12. sz. tekercs)

1. kép

Megváltozott a környezetünk. Az elmúlt harminc esztendő megfiatalította városainkat, falvainkat, s az új házak korszerű lakásainak komfortja is azt sugallja, hogy nem élhetünk a régi módon.

2. kép

Az állami beruházásokból szobrokat kapnak a parkok, a terek; festményeket, faliképeket, domborműveket a művelődési házak és az iskolák.

3. kép

Önmagunkkal szemben is mind igényesebbek leszünk. Messzebbre nézünk, mint bármikor ezelőtt. A Fűzfő gyártelepi művelődési ház csillagászati szakkörének tagjai több mint tíz esztendeje fürkészik az éjszakai égbolt titkait és a környező falvakban előadásokat is tartanak.

4. kép

Nem érjük be azzal, amit az iskolában tanultunk. Négy esztendő alatt több mint háromszázezerrel emelkedett az ismeretterjesztő előadások hallgatóinak száma és ma már megközelíti az ötmilliót. Ezenkívül tízezrek tanulnak idegen nyelveket a mind jobban felszerelt tanfolyamokon.

5. kép

Mindennapi társaink az újságok, a folyóiratok. Mintegy kilencszáz sajtótermék között válogathatunk. A 29 budapesti és vidéki napilap pedig csaknem nyolcszázmillió példányban jut el hozzánk.

6. kép

Mind több család otthonának értékes díszje a saját könyvtár. Több mint egymilliárd forintot költünk a mai írók, költők és a klasszikusok alkotásaira és bőven van miből válogatnunk. Egyedül tavaly 7300 könyv jelent meg hazánkban csaknem hetvenmillió példányban. Ez kevés híján ötmillióval haladta meg az egy évvel korábbit.

7—8. kép

Növekszik a képcsarnokok, az iparművészeti boltok forgalma is. Kelendők a neves mesterek munkáinak reprodukciói és ma már az sem ritka, ha eredeti művekkel, rajzokkal, festményekkel, kisplasztikákkal ajándékozunk meg egymást. Mindennapi használati tárgyaink választékának gazdagításában pedig mind nagyobb szerephez jutnak a formatervezők.

9. kép

Valamennyiünk számára hozzáférhető a lemezjátszó és a hanglemez és évről-évre többen szegődnek a mikrobarázdákról felcsendülő otthoni hangversenyek hallgatóinak táborába. A legkiválóbb magyar felvételek többször is nagydíjat kaptak a világ hanglemezgyártóinak párizsi vetélkedőjén.

10. kép

Benépesednek a zenei klubok is, ahol — csakúgy, mint Debrecenben — kellemes környezet, gazdag választék és kitűnő technikai felszerelés várja a zenerajongókat. Két lemez között pedig a jóízű tere-ferére is lehetőség nyílik.

11. kép

A tizenévesek a magnetofonra esküsznek manapság. Hallgatják otthon, utcán, klubban, fölvesznek, átjátszanak és közben — ezekhez a budapesti fiatalokhoz hasonlóan — jól szórakoznak. Képünkön a II. kerületi ifjúsági ház magnós klubja.

24. kép

Szegeden megszólalnak a fanfárok és esztendőről esztendőre tovább gazdagodik az ünnepi játékok hagyománya. Kiváló magyar művészek és világhírű vendégek — szólisták és együttesek — lépnek színpadra a Dóm téren, hazánk legnagyobb nézőtere előtt.

25. kép

A Margitsziget esti csöndjét is szárnyaló dallamok törik meg. Képünkön az 1974-es előadások (a Mefisztofele) egy részlete.

26. kép

Martonvásáron Beethoven emlékét őrzik és idézik a kastély kertjében megrendezett nyári koncertek. Legtöbbjükre már hetekkel előbb elkel minden jegy, mert az is hozzátartozik az előadás élményéhez, hogy egy ideig itt élt és alkotott a nagy német zeneköltő.

27. kép

A kiskunsági lovasnapokhoz hasonló események is hozzátartoznak a nyári programhoz. Ezeken különösen sok a nézője a legjobb magyar és nemzetiségi együttesek fergeteges táncainak.

28. kép

Mély gyökerei vannak és kiapadhatatlan az utánpótlása hazánkban a műkedvelő művészeti mozgalomnak. Csaknem kétszázezer azoknak a száma, akik nem érik be csupán a néző szerepével és szórakozásként, kikapcsolódásként vállalják a próbákat és az előadásokat. A bányászlakta vidékeken ma is mindig akad jelentkező a fűvös zenekarokba.

29. kép

Különösen népes azoknak a tábora, akik a közös éneklésben találnak örömet. A nagymúltú Vándor Kórus mai tagjai is közéjük tartoznak.

30—31. kép

Perdül a szoknya, libben a lány. Méltán jut el hazánk határain túlra is a legjobb magyar néptáncgyüttesek híre. Itthon és külföldön egyaránt nagy sikerrel szerepelnek. A gyulai Kőrös Együttes éppúgy vastapsot kapott Franciaországban, mint a KISZ Központi Művészegyüttese.

32. kép

Nem a kor számít. A „Repülj páva”-vetélkedő hatására a fiatalok is felfedező útra indultak népművésztünk birodalmában. Voltak, akik arra is rájöttek, hogy szépen szól a citera, amelyet a gorsiumi ÁFESZ zenekarának ifjú tagjai az idősebbekkel együtt szólaltatnak meg.

33. kép

Minden kezdet nehéz. Erről árulkodik az érdi táncházban ellesett pillanat. A lényeg azonban mégis az, hogy tizen- és huszoneveseink egy része vissza akar térni déd- és nagyszülei táncaihoz.

34. kép

Természetesen az olyan modern irányzatoknak is vannak művelői, mint amilyenek a Domino pantomim-együttes tagjai mutatkoztak be a visegrádi nyári játékokon.

35—36. kép

A hobbyknak is kedvez a megnövekedett szabad idő. A kavicskotrón dolgozó Szabó Imre például a Duna mélyéről előkerült régiségek gyűjtésére adta a fejét, Tomis Károly pedig jelvényekből csereberélt össze több mint négyezer darabot.

37—38—39. kép

A vendégek is rangot adtak kulturális életünknek. Világhírű szólisták, karmesterek és együttesek hosszú sora jött hozzánk szívesen az elmúlt harminc eszten-

dőben. Tudták, hogy értő közönséggel oszthatják meg művészetüket. Így lett emlékezetes élményünk David Ojsztrah valamennyi nagy sikerű fellépése (1. kép). Ennek eredményeként láthattuk a Shakespeare Színház művészeit (2. kép), és ez tette lehetővé, hogy a minszki balett társulatát is megismerjük (3. kép).

40. kép

Végül a magyar művészet híre hozta el hozzánk a Magyar Televízió nemzetközi karmesterversenyének japán győztesét is, aki annyira megszerette hazánkat, hogy egy évre Budapestre szerződött.

